

L'EDUCACIÓ EMOCIONAL EN PERSONES QUE HAN PATIT SUCCESSOS TRAUMÀTICS: S'ESDEVENEN RELACIONS AMB L'ÈXIT ACADÈMIC A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA?

Treball de final de màster

(21-01-2021)

RESUM

La vivència d'un esdeveniment traumàtic a la infància i adolescència és molt comú, donat que entre el 25% i 60% d'infants l'han tingut (De La Barra, 2013). Aquesta experiència comporta una sèrie de conseqüències en l'àmbit emocional que poden incidir en l'èxit educatiu. Per tant, l'educació emocional és imprescindible perquè afavoreix l'assoliment d'habilitats i coneixements, i permet esdevenir en persones adultes emocionalment competents. Per aquest motiu, l'objectiu d'aquest estudi és investigar si l'educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l'èxit acadèmic, a l'Educació Primària i l'Educació Secundària Obligatòria. Mitjançant una metodologia quantitativa, es van analitzar 122 qüestionaris establerts a través de 5 blocs (83.60% noies; 50,81% de la mostra correspon al grup 25-30). Els resultats van mostrar que l'educació emocional és una competència que encara està per desenvolupar-se en la majoria de persones adultes, i que aquesta incideix en l'èxit acadèmic dels que han patit esdeveniments traumàtics.

PARAULES CLAU: Esdeveniment traumàtic, Educació emocional, èxit educatiu, competències emocionals, infància i adolescència

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. JUSTIFICACIÓ	6
3. MARC NORMATIU	7
4. MARC TEÒRIC	8
4.1 L'educació emocional.....	8
4.2 Els successos traumàtics	10
4.3 L'èxit acadèmic	11
4.4 Successos traumàtics i l'èxit acadèmic: el rol de l'educació emocional ..	12
4.5 Aportació a la societat i a la ètica professional	13
5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	15
5.1 Concretar i contextualitzar el problema.....	15
5.2 Objectius del treball.....	16
5.3 Hipòtesi	16
6. MARC METODOLÒGIC	17
6.1 Enfocament metodològic.....	17
6.2 Planificació de la investigació	17
6.2.1 Context	17
6.2.2 Població i mostra	18
6.3 Instruments de recollida d'informació.....	19
6.4 Estratègia d'anàlisi de dades	20
6.5 Recollida de dades.....	20
6.6 Tractament i codificació de la informació	21
7. ANÀLISI RESULTATS	23
7.1 Anàlisi de dades sociomètriques.....	23
7.2 Anàlisi segons els objectius de la investigació.	24
7.2.1 Anàlisi de l'objectiu específic 1	24
7.2.2 Anàlisi de l'objectiu específic 2	26
7.2.3 Anàlisi de l'objectiu específic 3	31
8.DISSCUSSIÓ, CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS	33
8.1 Discussió de la investigació	33
8.1.1 Discussió en relació a les preguntes d'investigació.	33
8.1.2 Discussió sobre les hipòtesi de la investigació	34
8.1.3 Discussió en relació als objectius d'investigació	34
8.1.4 Discussió en relació al marc teòric.....	35
8.2 Conclusions de la investigació	36

8.2.1	Conclusions en relació a les preguntes d'investigació	36
8.2.2	Conclusions en relació als objectius	37
8.2.3	Conclusions en relació amb la hipòtesi:.....	38
8.2.4	Conclusions en relació amb el marc teòric	38
8.3	Limitacions, suggeriments i propostes de millora.....	38
8.4	Perspectives de futur o prospectiva de la investigació	39
9.	REFERENCIES BIBLIOGRÀFIQUES	40
10.	Annexos	46
	Annex 1: Consentiment informat.....	46
	Annex 2: Relació entre els objectius i els ítems del qüestionari.....	47
	Annex 3: Link del qüestionari	48
	Annex 4: Taules d'anàlisi de dades.....	49

INDEX DE TAULES

Taula 1.....	16
Taula 2.....	19
Taula 3.....	20

INDEX DE FIGURES

Figura 1.....	13
Figura 2.....	22
Figura 3.....	23
Figura 4	23
Figura 5	24
Figura 6	25
Figura 7	25
Figura 8	26
Figura 9	27
Figura 10.....	27
Figura 11.....	28
Figura 12.....	28
Figura 13.....	28
Figura 14.....	29
Figura 15.....	29
Figura 16.....	30
Figura 17.....	30
Figura 18.....	31

1. INTRODUCCIÓ

Antigament s'havia associat l'èxit educatiu amb el Quocient Intel·lectual (QI) de l'alumnat, però actualment el plantejament ha canviat i es manifesta que les intel·ligències múltiples són importants per l'èxit acadèmic i professional (Morales, i López-Zafra, 2009). Així doncs, les teories actuals de l'educació fomenten una formació centrada en l'assoliment de competències, habilitats i capacitats (Suberviola, 2020), que promoguin el desenvolupament integral (Suberviola, 2018) a través de l'educació emocional (EE) (Muchiut, 2018), la qual, s'ha de dur a terme mitjançant la innovació educativa, donant resposta a les necessitats contextuais, ja que així es promouen millores i benestar social (Bisquerra, 2003).

Així doncs, per aconseguir la millora de la qualitat educativa és pertinent l'abordatge de l'educació holísticament. Per assolir-lo, un dels factors personals que s'han de tenir en compte són els successos traumàtics. Segons el DSM-V (2013) s'estableix que un trauma és quan una persona ha estat exposada a la mort, ha patit una lesió greu o una amenaça. El fet traumàtic pot haver-lo viscut en primera persona, haver-lo presenciat a un tercer, o bé conèixer que li ha ocorregut a una persona propera.

Aquests successos traumàtics –acumulatius o diferits- que “desborden la capacitat del subjecte per poder processar-los psicològicament” (Jimeno, 2016, p.78), provoquen un impacte en les diferents àrees de la personalitat– afectiva, cognitiva, conductual, relacional i ètica- (Benyakar, 2003 citat a Jimeno, 2016) i poden esdevenir en “trastorns o mecanismes adaptatius” (Jimeno, 2016), els quals provoquen “la disminució del rendiment acadèmic, les funcions executives, l'atenció i la memòria” (Bellis i Van Dillen, 2005, citat a De La Barra, 2013, p.7). Això és d'especial rellevància, donat que entre el 25% i 60% dels nens i les nenes han patit un succés traumàtic significatiu abans d'arribar a l'etapa adulta (De Barra, 2013). Per aquest motiu, és fonamental considerar l'educació emocional com una eina que pot actuar en les diferents dimensions –social, acadèmiques, personals i familiars- (Martín, 2019) que intervenen en el desenvolupament de l'alumnat, situant aquesta com “complement indispensable pel desenvolupament cognitiu” (Bisquerra, 2009, p. 158).

Així doncs, l'objectiu general d'aquesta recerca és investigar si l'educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l'èxit acadèmic de l'alumnat a l'Educació Primària (EP) i a l'Educació Secundària Obligatòria (ESO).

Concretament és un estudi amb un mostreig no probabilístic amb subjectes voluntaris, es parteix d'un disseny quantitatiu no experimental o *ex-post facto* i transversal, que pretén establir relacions entre les variables. La metodologia que s'utilitza és per enquesta, mitjançant un qüestionari *online*. Tot i que la intenció de la investigació era dur-la a terme amb una mostra representativa constituïda per 383 persones -que haguessin patit un succés traumàtic a la infància i/o adolescència- d'entre 25 i 49 anys de la població de Sabadell, a causa de les limitacions de la recerca, la mostra ha estat finalment constituïda amb 122 persones que han patit el succés –o no- d'entre 25 i 49 anys de la població de Sabadell.

A continuació es dóna a conèixer l'estructura del present informe d'investigació que s'inicia amb aquesta introducció. Seguidament trobem el marc normatiu on s'exposa la legislació que incideix en l'educació emocional, a més s'exposa el marc teòric, dins del qual s'investiga què són els successos traumàtics, què és l'educació emocional, i que s'entén per èxit acadèmic. Dins d'aquest marc teòric s'evidenciaran les relacions positives o negatives entre l'aplicació de l'educació emocional i la superació dels successos traumàtics tenint en consideració si es veu influenciat l'èxit acadèmic. Posteriorment es planteja el problema de recerca i els objectius del treball

El següent gran apartat és el marc metodològic, després es continua amb l'anàlisi de les dades, la discussió de les mateixes i les conclusions. Finalment, s'exposen les limitacions i la prospectiva o futures línies de recerca que poden sorgir arran d'aquesta investigació

2. JUSTIFICACIÓ

L'educació emocional és un element fonamental pel desenvolupament holístic de l'alumnat, en especial és necessari obtenir competències emocionals des de la infància per tal d'esdevenir adults emocionalment intel·ligents. Concretament, l'educació emocional afavoreix el desenvolupament de la intel·ligència interpersonal, la qual es pot veure reflectida en l'adquisició d'habilitats socials – comunicació, treball en equip, lideratge-. També, permet el desenvolupament de la intel·ligència intrapersonal, la qual es concreta a través de l'autocontrol, l'autoregulació, la motivació (Goleman, 1998) i l'autoestima (Bar-On, 2000 citat a Extremera i Fernández, 2016).

Per aquest motiu, l'educació emocional permet reduir els comportaments de risc i desequilibri emocional en la joventut. A més, en l'àmbit educatiu també promou beneficis, com ara la reducció de l'abandonament escolar prematur.

Així doncs, l'educació emocional és un component imprescindible per a la millora de realitat educativa, donat que la taxa d'abandonament escolar prematur a Espanya l'any 2019 era d'un 17,3 % (Gobierno de España, 2020).

L'autora de la present investigació considera que és pertinent innovar psicopedagògicament i dur a terme accions que fomentin l'aprenentatge per a la vida. Seguint la UNESCO (2016), és necessari superar les “dicotomies tradicionals entre els aspectes cognitius, emocionals i ètics”, ja que mitjançant això es poden donar resposta a necessitats socioeducatives que antigament no es contemplaven (Pérez i Filella, 2019). Per tant, és fonamental que es tingui en compte l'educació emocional perquè promou l'apoderament dels infants i les accions de resiliència (Sandoval i López, 2017).

Al llarg de trajectòria professional de l'autora, va poder reflexionar sobre quins aspectes van influenciar en el seu aprenentatge. Un dels hites més significatius va ser la vivència d'un fet traumàtic a la infància, el qual va suposar un retard significatiu en el seu procés d'aprenentatge respecte als objectius educatius establerts. Donat que la intervenció psicopedagògica que va viure va ser escassa, va qüestionar-se si era un fet puntual o una necessitat educativa. En aquest sentit, mitjançant la recerca quantitativa, es pretén indagar i generar coneixement envers la temàtica, per tal de promoure una millora de la qualitat educativa des d'una perspectiva sistèmica.

3. MARC NORMATIU

A continuació es detalla la informació recollida en documents legislatius que es vinculen directament amb l'objectiu de la investigació. Aquest marc normatiu s'elabora tenint en compte els aspectes més generals i es concreten tenint en consideració aspectes relacionats amb l'educació emocional, l'èxit acadèmic i la consideració dels successos traumàtics. Principalment es recull la normativa específica d'Espanya i Catalunya.

L'educació tal com recull la Declaración Universal de los Derechos Humanos (1948) i la Constitució (1978) té la finalitat d'oferir el ple desenvolupament de la personalitat humana respectant així els principis democràtics de convivència i als drets i llibertats fonamentals (Sanz, Serrano, Ángela, i González, 2020).

Llei 8/2013 la Llei Orgànica de la Millora de la Qualitat Educativa (LOMQUE)

La Llei 8/2013, del 9 de desembre, publicada en el BOE 295 del 10 de desembre exposa a l'article 71 que "las Administraciones educativas dispondrán los medios necesarios para que todo el alumnado alcance el máximo desarrollo personal, intelectual, social y emocional".

També cal destacar que la LOMQUE (2013) "constituye un potente cambio de concepción de las prioridades y objetivos del sistema educativo, pasando de un modelo en el que la calidad de la educación se mide por los recursos puestos al servicio del sistema" (Sanz, et al., 2020, p.4). Això es duu a terme amb la finalitat de reduir el fracàs escolar, millorar els resultats en els avaluacions internacionals i cohesionar els resultats entre comunitats (Sanz, et al., 2020).

Llei 12/2009, la Llei d'Educació de Catalunya (LEC)

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació exposada al Quaderns de Legislació, 82, explicita a l'Article II sobre els principis rectors del sistema educatiu inclusiu, en el marc dels valors definits per la Constitució i per l'Estatut es regeix per: f) la formació integral de les capacitats intel·lectuals, ètiques, físiques, emocionals i socials dels alumnes que els permeti el ple desenvolupament de la personalitat, amb un ensenyament de base científica.

També al capítol II, i concretament a l'article 56. Educació primària, exposa que "el currículum ha d'ajudar als alumnes a desenvolupar les capacitats que els permetin identificar-se com a persones amb seguretat i benestar emocional, viure unes relacions afectives amb si mateixos i amb els altres, conèixer i interpretar l'entorn".

Pel que fa a l'èxit educatiu, al mateix capítol II, a l'article 84. Projectes d'innovació pedagògica exposa que "el Departament ha d'afavorir les iniciatives de desenvolupament de projectes d'innovació pedagògica i curricular que tinguin l'objectiu d'estimular la capacitat d'aprenentatge, les habilitats i potencialitats personals, l'èxit escolar de tots els alumnes, la millora de l'activitat educativa i el desenvolupament dels projectes educatiu dels centres" (p.90).

4. MARC TEÒRIC

Seguidament es presenten les diverses aportacions teòriques que fonamenten la present investigació. En aquest sentit es detallen els aspectes psicopedagògics que el constitueixen: L'educació emocional, la definició dels successos traumàtics i l'èxit educatiu. Finalment, es detalla la incidència i les relacions que s'esdevenen entre les tres variables.

La recerca de fonts bibliogràfiques s'ha centrat en articles de recerca bibliogràfica i en investigacions experimentals. Principalment, aquesta s'ha fet mitjançant les bases de dades *Scielo* i *Google Acadèmic*. Donat que es volia fer una recerca acurada dels continguts, s'han establert paraules clau com: Succés traumàtic, trauma infantil i juvenil, superació de successos traumàtics, educació emocional, competències emocionals, èxit educatiu i acadèmic.

També, a l'hora d'escollir els articles s'han establert criteris de selecció. Primerament s'ha tingut en consideració la data de publicació, prioritzant els articles del 2015 al 2020, ja que es pretén que la investigació sigui actualitzada. Tot i això s'han inclòs algunes publicacions prèvies donat que era fonamental per a les aportacions teòriques dels autors/es. Segonament, s'han prioritzat les fonts bibliogràfiques en els idiomes castellà, català, i finalment anglès, donat que l'autora de la investigació no té coneixements d'altres idiomes. Tercerament, s'han prioritzat les investigacions d'Espanya i també de la Unió Europea, ja que era important tenir en consideració el país perquè les dades fossin representatives de la realitat investigada.

Com a criteris d'exclusió, cal destacar que s'han descartat els articles on no parlessin específicament dels traumes infantils i juvenils donat que és en aquest àmbit on es contextualitza la investigació. A més, es descarten documents relacionats amb l'àmbit de l'educació no formal donat que es contempla l'èxit educatiu com a superació de les diferents etapes de l'educació formal.

4.1 L'educació emocional

El mètode tradicional de l'educació es fonamentava en el pensament racional per assumir determinades metes que adjudicaven les institucions (Goleman, 1995), és a dir, el més rellevant era la memorització dels continguts i dominar totes les àrees curriculars (Sturgis, 2015 citat a Portillo, 2017; Valenzuela i Portillo 2018), però gràcies a l'evolució d'aquesta, actualment es considera que per l'aprenentatge no és suficient amb memoritzar dades, sinó que han de saber comportar-se (Flores, 2010 citat a Cifuentes 2017) per donar resposta a les necessitats culturals, socials, econòmiques, tecnològiques i polítiques (Portillo, 2017).

Això implica que s'han de dur a terme accions educatives que contemplin l'educació emocional i alhora la intel·lectual (Caballero, 2009 citat a Cifuentes 2017), ja que així s'atendrà el desenvolupament des d'una perspectiva integral (Guerra, 2008 citat a Cifuentes 2017). Alhora, s'entén que l'educació emocional és "un proceso educativo, continuo y permanente a lo largo de toda la vida, que se propone el desarrollo de competencias emocionales» (Bisquerra, Pérez, i García, 2015, p. 173); entenent que aquestes són "el conjunto de conocimientos, capacidades y actitudes necesarias para tomar conciencia, comprender,

expresar y regular de forma apropiada los fenómenos emocionales” (Bisquerra i García, 2018, p.16).

Així doncs, per donar resposta a les competències bàsiques del S. XXII (Portillo, 2017), és rellevant l'educació emocional, ja que aquesta es fonamenta en eines i recursos per a la vida, i garanteix el desenvolupament a través de la prevenció de la violència i dels comportaments de risc, així com la prevenció de l'ansietat, la depressió, i la impulsivitat (Bisquerra i García, 2018). Fet que pren especial rellevància a l'adolescència, donat que les habilitats emocionals (Schoeps, Tamarit, González, i Montoya, 2019), i les habilitats d'autocontrol i afrontament (Portillo, 2017), promouran aptituds relacionals que afavoreixin una bona conducta (Schoeps, et al., 2019). A més, un dels factors determinants pel desenvolupament emocional de l'alumnat és el factor familiar – el qual interacciona amb el context social- (Bisquerra, 2012 citat a Márquez i Gaeta, 2017), ja que una bona relació amb aquest promou la millora personal (Bisquerra, 2012 citat a Márquez i Gaeta, 2017), ja que dóna resposta al desenvolupament personal, esdevenint així, en comportaments psicològics saludables (Méndez, Louro i Bayarre, 2011).

Per tal d'analitzar les dimensions que afecten al desenvolupament emocional, el Grup de Recerca en Orientació Psicopedagògica (GROP, 2009), elaborà un model de competències emocionals mitjançant cinc blocs: La consciència emocional, la regulació emocional, l'autonomia emocional, la competència social i les habilitats per a la vida i el benestar (Bisquerra, 2016 citat a Bisquerra i García 2018). Aquests s'exposen a continuació:

En relació amb **la consciència emocional**: Destaquen que inclou: a) Presa de consciència de les pròpies emocions, b) Identificar les emocions, c) Empatia, d) Presa de consciència de la interacció entre les emocions, la cognició i el comportament e) Detectar creences, f) Concentració, i g) Consciència ètica i moral

Respecte **la regulació emocional**: És la capacitat d'interpretar les emocions adequadament, és a dir, la gestió emocional. Les competències que configuren aquest bloc són: a) Expressar les emocions de manera apropiada amb un mateix/a i amb els altres, b) Regular les emocions i els sentiments, és a dir, regular la impulsivitat i la prevenció d'estats emocionals negatius (ira, estrès, ansietat, depressió) c) Regulació emocional amb consciència ètica i moral, d) Regulació de la ira per a la prevenció de la violència, e) Tolerància a la frustració, f) Estratègies d'enfrontament, g) competències per auto-generar emocions positives.

En relació amb **l'autonomia emocional**: es pot entendre com “un conjunto de características y elementos relacionados con la autogestión personal” (p. 18). Aquestes es concreten en: a) Autoestima, b) Automotivació, c) Auto-eficàcia emocional, d) Responsabilitat, e) Actitud positiva f) Pensament crític, g) Anàlisi crític de les normes socials, h) Assumir els valors ètics i morals, i la i) La resiliència. En aquest sentit desenvolupar l'autoestima és un element important perquè afavoreix l'adaptació a possibles successos estressants (Kocayörük i Şimşek, 2016; Liu, Wang, Zhou, i Li 2014; Thompson, Wojciak, i Cooley, 2016 citat a Schoeps, et al., 2019)

Tanmateix, les **competències socials**, són definides com la capacitat de mantenir relacions positives amb altres persones, això suposa: a) Tenir domini de les habilitats socials bàsiques, b) Respecte envers els altres, c) Comunicació receptiva, d) Comunicació expressiva, e) Compartir les emocions, f) Comportament prosocial i cooperació, g) Treball en equip i h) Assertivitat.

Finalment, **les competències per a la vida i el benestar**, fan referència a la capacitat d'organitzar equilibradament els desafiaments diaris. En aquest sentit són competències relacionades amb: a) Buscar ajuda i recursos, b) Exercir la ciutadania activa, participativa i crítica i c) Sentir benestar emocional.

Així doncs, educar des de l'afectivitat emocional promou competències que milloren la qualitat de vida (García, 2012 citat a Muchiut, 2018). En aquest sentit és pertinent que l'educació inclogui, mitjançant la innovació educativa, l'educació emocional com a competència transversal, (Muchiut, 2018; Pérez i Filella, 2019) donat que així es promourà l'alfabetització emocional, la qual generarà beneficis socials com el desenvolupament econòmic (Muchiut, 2018), i personals, com la millora del procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat (Granados i Sánchez, 2020).

4.2 Els successos traumàtics

Es considera que un trauma psíquic és un esdeveniment o esdeveniments que desborden la capacitat de la persona a poder-los processar psicològicament (Jimeno, 2016), ja que ha suposat una amenaça a la seva supervivència (Levis, 2014 citat a Romero, 2020). L'Organització Mundial de la Salut (OMS, s.d) exposa que un trauma és quan la persona ha estat exposada a un esdeveniment estressant o una situació de naturalesa catastròfica (APA, 2013).

Seguint el DSM-V (2013) es pot extreure que els successos traumàtics poden esdevenir de situacions intencionades com ara: a) Violència masculina, b) Agressió sexual infantil, c) Maltractament infantil, d) Agressió física, e) Mort dels progenitors o d'un dels progenitors, f) Mort d'una persona propera, i g) Hospitalització pròpia. També poden haver-hi successos traumàtics no intencionats (de Barra, 2013) els quals poden ser accidents o desastres naturals.

Cal tenir en consideració que els successos traumàtics no succeeixen únicament en sectors vulnerats de la població, aquests es poden trobar en diferents societats i contextos (McCall i Resick, 2003 citat a Pereda, Forns i Abad, 2013). Això, és d'especial rellevància donat que entre el 25% i 60% dels nens i les nenes han patit un esdeveniment traumàtic significatiu abans d'arribar a l'etapa adulta (de Barra, 2013). A l'etapa infantil, cal destacar que és quan es poden generar més dificultats a l'hora de gestionar el trauma ocasionant en certes ocasions problemes de salut mental (Pérez, Vicente, Zlotnick, Kohn, Johnson, Valdivia, i Rioseco, 2009). A la investigació de Corral i Díaz, (2019) exposen que els factors de risc més significatius són el maltractament físic i psicològic així com la negligència dels pares/mares o cuidadors/es

Tanmateix, els successos traumàtics en els i les adolescents també poden generar problemes de salut mental o patiment psicològic greu, depressió i temptatives de suïcidi, por, ansietat, trastorns d'alimentació o comportament d'internalització i experiències de vida negatives. Aquestes experiències en l'etapa infantil i adolescent poden suposar conseqüències el funcionament

emocional, social i **acadèmic** (Mendoza, Márquez, Veytia, Ramos, Orozco , 2017)

A més, aquestes vivències traumàtiques també poden incidir en el caràcter de les persones adultes (Sanchez, 2018 citat a Villacis, 2020), per exemple, poden ser persones inhibides, frustrades, que visquin completament en conflictes o bé que fugin d'ells, i també poden tenir tendència a la infravaloració personal (Villacis, 2020).

4.3 L'èxit acadèmic

L'estratègia Europea (s.d) citat a Jiménez (2012) situa entre una de les seves cinc prioritats la reducció de l'abandonament escolar sota el 10%, i l'augment dels nivells formatius de tota la població, donat que l'objectiu de les polítiques educatives és assolir una economia basada en el coneixement i en una major cohesió social (Bayón, 2019). Per assolir-lo, és pertinent avançar en la consecució de la millora dels resultats educatius (Álvarez i Torras, 2016), donat que l'any 2019, la taxa d'abandonament escolar prematur a Espanya era del 17,3% (Gobierno de España, 2020). Segons Eurostat (s.d), s'entén per abandonament escolar prematur la proporció de joves d'entre 18 i 24 anys que tenen com estudis màxims la primera etapa de l'ESO i que no estan escolaritzats ni reben cap formació actualment (Bayón, 2019)

Un altre dels indicadors de la qualitat educativa són les proves PISA, segons l'OCDE (2015), Espanya va obtenir uns resultats inferiors en les proves, que la dels altres països de la Unió Europea (Sanz et al., 2020). Així doncs, s'ha de donar resposta a aquest desafiament per garantir l'èxit educatiu a tot l'alumnat (Álvarez i Torras, 2016).

Un altre dels aspectes a destacar que incideix en l'èxit, és la repetició de cursos. Segons l'OCDE (2016) la taxa d'alumnat repetidor d'Espanya (36%) és superior a la mitjana de la Unió Europea (16%), aquest és un factor on s'han d'esdevenir accions de protecció, ja que la repetició de cursos està relacionat amb el fracàs escolar (Méndez i Cerezo, 2018). Segons Cordero, Machón i Simancas (2014) citat a Méndez i Cerezo, (2018) aquestes repeticions incideixen factors de risc en relació amb l'estructura familiar.

Un altre dels factors de risc que incideix en l'èxit, són els períodes de transició a l'ESO, ja que aquest es caracteritza per tenir transformacions emocionals, falta de motivació i a vegades en la baixa implicació en l'estudi (Martínez, González, i Álvarez, 2005 citat a Méndez i Cerezo, 2018).

També, com a factor de risc o protecció cal destacar el grup d'iguals, ja els adolescents s'identifiquen amb aquest i poden haver-hi conseqüències negatives en el seu desenvolupament escolar si no es senten acceptats. Tot i això pot ser un factor de protecció el fet de tenir la figura del/la millor amic/ga (Espada, Pereira i García, 2008 citat a Méndez i Cerezo, 2018).

Tanmateix s'ha de tenir en consideració la teoria de la conducta de risc dels adolescents (Jessor, Turbin, Costa, Dong, Zhang i Wang, 2003 citat a Méndez i Cerezo, 2018), la qual exposa que hi ha factors de risc i protecció interrelacionats entre ells. Per exemple el medi social, conductuals -l'èxit o fracàs escolar- i de personalitat.

Així doncs, per abordar l'èxit educatiu, és fonamental considerar les múltiples variables que intervenen. En aquest sentit Hernández i Alcaraz (2018) exposen que hi ha quatre dimensions principals a tenir en compte: la personal, la familiar, la social i l'educativa.

4.4 Successos traumàtics i l'èxit acadèmic: el rol de l'educació emocional

El procés educatiu es caracteritza per ser racional i emocional (García, 2012 citat a Granados i Sánchez, 2020), ja que aquesta unió garanteix el desenvolupament evolutiu i socioemocional de l'alumnat (Arqué, 2017). Per tant, s'ha d'entendre el procés d'ensenyament i aprenentatge com una interacció de factors cognitius, emocionals i fisiològics (Barrahona i Moya, 2020)

Actualment es reconeix que les emocions tenen incidència significativa en els processos d'ensenyament i aprenentatge, això suposa que aquestes també s'han d'educar (Granados i Sánchez, 2020). Així doncs, per poder abordar l'educació holísticament, cal tenir en consideració que les emocions juguen un paper fonamental en la construcció de la personalitat, i que en aquesta, incideixen les relacions amb un mateix/a i amb l'entorn -família, amics, grup d'iguals- (Arqué, 2017). Aquest fet és molt rellevant donat que almenys el 50% de la població ha patit successos traumàtics. Això pot relacionar-se amb l'augment que s'està detectant en tendències d'aïllament dels nens i les nenes, la depressió, la tristesa i l'agressivitat (Arqué, 2017). Per poder donar resposta a aquests aspectes és necessari que "es desenvolupi l'alfabetització emocional" (Goleman, 2012 i Bisquerra, 2011 citats a Arqué, 2017), ja que al tractar els successos traumàtics es produïrien canvis en el percentatge de fracàs escolar, donat que quant més baix és el nivell d'educació assolit és més probable haver patit un succés traumàtic (Stein, et al., 1997 citat a Pérez et al., 2009).

Per tant, l'educació emocional promou la millora del benestar personal i social, i això repercuteix en l'èxit escolar perquè es disminueixen les situacions de risc i de conflictes socials (Arqué, 2017) a més, mitjançant aquesta es desenvolupen processos de benestar dels nens i les nenes i esdevenen millores en l'autoestima, les quals repercuteixen en el procés d'aprenentatge (Carmona i López, 2015 citat a Morente, Guiu, Castells i Escoda, 2017). En aquest sentit, Hernández i Alcaraz (2018) emfatitzen en que per a la superació dels successos traumàtics s'ha de tenir en especial consideració la dimensió personal, ja que mitjançant aquesta es consideren les necessitats individuals de l'alumnat i promou en una detecció primerenca dels riscos, la qual afavorirà la reducció del l'abandonament escolar.

Així doncs, per dur a terme la superació dels successos traumàtics és pertinent educar des de l'afectivitat de les emocions, a través de la promoció del desenvolupament personal. Ja que així s'estaran oferint competències per a que l'alumnat adquireixi una millor qualitat de vida (García, 2012 citat a Muchiut, 2018).

Per tant, l'educació emocional és un instrument molt important per a la superació dels successos traumàtics, donat que a través de l'assoliment competencial, els subjectes aconsegueixen processar els sentiments i en conseqüència, ressolen els conflictes emocionals (Schoeps, et al., 2019).

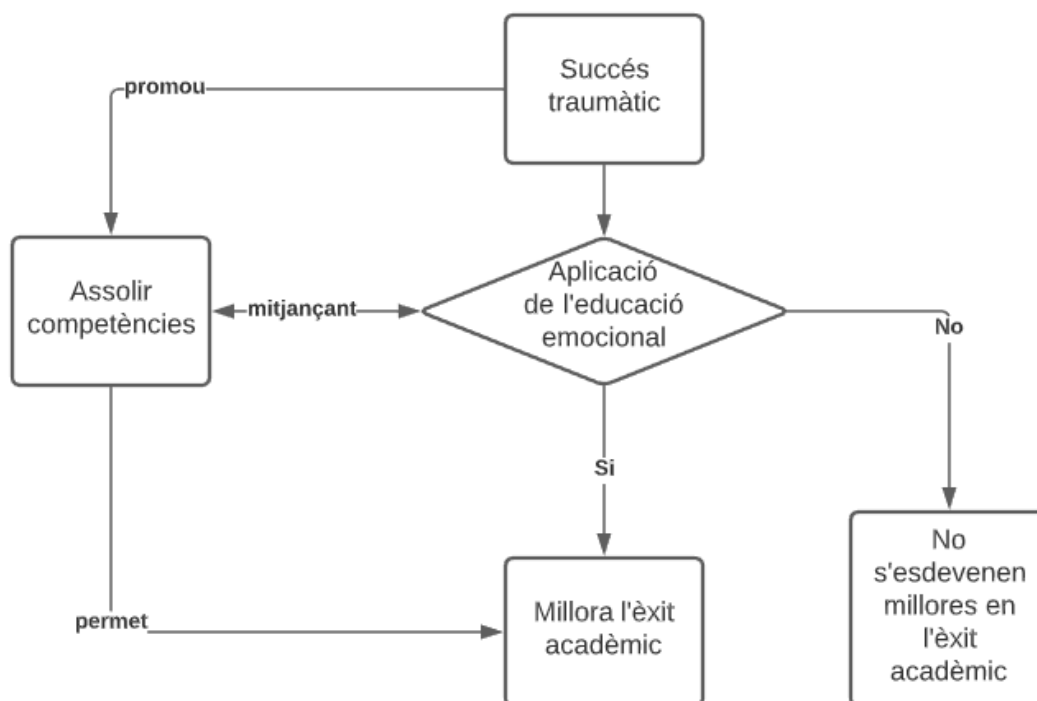
Finalment cal destacar que diversos estudis realitzat recentment mostren que existeix una relació entre la intel·ligència emocional i l'èxit acadèmic (Jiménez i López, 2009). Concretament es mostren correlacions positives i significatives

entre ambdós, per tant manifesten que “el desarrollo intelectual requiere la habilidad de usar y regular las emociones para facilitar el pensamiento, aumentar la concentración, controlar el comportamiento impulsivo, actuar de forma efectiva bajo el estrés y poseer motivación extrínseca” (Gilar, Miñano i Castejón, 2008 citat a Granados i Sánchez, 2020, p.24). Aquests resultats exposen la necessitat d’incorporar programes d’intel·ligència emocional a les aules.

A continuació s’exposa un petit esquema on s’evidencien les relacions clau:

Figura 1

Relacions clau dels factors que intervenen en la superació del succés traumàtic

Nota: Elaboració pròpia mitjançant Lucidchart.

4.5 Aportació a la societat i a la ètica professional

L’essència d’aquesta investigació rau en la necessitat d’evidenciar, mitjançant un qüestionari, la rellevància de l’educació emocional a l’hora de desenvolupar competències emocionals per a la superació de successos traumàtics, i també si aquestes competències són determinants per l’èxit acadèmic.

Concretament, és mitjançant l’anàlisi de dades obtingudes, a partir del buidatge dels qüestionaris, que es poden obtenir evidències sobre la relació de l’educació emocional per a l’assoliment de competències emocionals. També es contempla que els successos traumàtics incideixen en l’èxit educatiu, tot i que no és determinant per aquest. A més, també s’evidencia que l’aplicació de l’educació emocional esdevenen millores en la superació del trauma infantil i juvenil. Les conclusions que se’n deriven de la present investigació permeten assolir una visió genèrica sobre la rellevància de l’educació emocional envers els successos traumàtics, fomentar l’ús d’aquesta per l’assoliment competencial de l’alumnat en EP i l’ESO, i el seu tractament interdisciplinari per promoure l’èxit educatiu.

En relació amb el procediment d'elaboració de la investigació, cal enunciar que es regula amb conductes ètiques, donat que aquesta té un valor social en donar resposta a aspectes rellevants de la comunitat educativa. També, es duu a terme mitjançant el respecte als subjectes de la investigació- sent les dades confidencials i anònimes-, i s'elabora amb un consentiment informat (principios éticos de la investigación y su aplicación, 2020). Així doncs, la investigació s'executa respectant la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre de protecció de dades personals i la garantia dels drets digitals, tenint en especial rellevància el títol II. Pincipios de protección de datos.

A més, cal destacar que en la realització de la present investigació, es té en consideració la normativa APA en la seva setena edició per tal d'evitar el plagi. Així doncs, s'enumeren les cites bibliogràfiques al final del treball i s'incorpora la normativa en el cos de treball, tenint en consideració les normes de redacció (Castro, 2018).

5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

5.1 Concretar i contextualitzar el problema

El model tradicional en què s'han fonamentat les institucions educatives ha anat relacionat amb la rellevància de la raó i la minimització de les necessitats vitals de l'ésser humà – on s'inclou l'EE- (Carrillo, Huertas, i Montoya, 2019), fet que ha provocat que el desenvolupament de les competències emocionals sigui absent a la majoria dels sistemes educatius dels països (Pérez i Filella, 2019). Per aquest motiu, l'EE ha format part del currículum ocult de les escoles, donat que no s'ha tractat a nivell curricular (Serrano, Sevilla i Hawrylak, 2017).

Els informes internacionals de la Fundación Botín (2011, 2013, 2015) citat a Pérez i Filella (2019) i la Fundación Marcelino Botín (2008) citat a Pérez i Filella (2019), evidencien que generalment els avenços que s'han realitzat en educació social i emocional esdevenen en projectes i accions concretes, i això no és suficient per l'adquisició de competències emocionals (Pérez i Filella, 2019). Entenen que aquestes es classifiquen en: consciència emocional, regulació emocional, autonomia personal, competència social i competències per a la vida (Bisquerra i Pérez, 2007; Bisquerra, 2016 citat a Bisquerra i García 2018). Segons Pérez i Filella (2019), per assolir-les és necessari dur a terme un treball intencionat, organitzat i permanent en totes les etapes educatives, donat que això minimitza la vulnerabilitat de les persones en determinades "disfuncions".

Una de les situacions que pot esdevenir en vulnerabilitat dels nens i les nenes són les situacions traumàtiques viscudes, ja que aquestes provoquen confusió i deixen conseqüències a la vida (Bárcena, 2019), i fins i tot poden provocar danys a l'estructura de la personalitat alhora de construir-se (Mora, 2019). A més els successos traumàtics amenacen els tres pilars de confiança de l'ésser humà: "El món és suficientment bó, el món té significat, i jo tinc valor" (Herman, 2004 citat a Mora, 2015). També cal considerar que com més temps dura la situació traumàtica més alt serà el dany psíquic (Baita, 2004 citat a Mora, 2019).

Donat que els successos traumàtics influeixen en diferents àmbits vitals, cal tenir en consideració quines conseqüències poden haver en l'àmbit educatiu. Segons Duplechain, et al., (2008) i Perzow et al., (2013) poden provocar un baix rendiment acadèmic, més probabilitat de repetir curs i inclús d'abandonament escolar prematur.

Es considera important dur a terme una recerca que tingui en compte les diferents variables esmenades donat que a la revisió bibliogràfica s'han trobat diverses investigacions que contemplaven la intel·ligència emocional i l'èxit acadèmic (Broc, 2019; Jiménez-Blanco, 2020) o l'èxit acadèmic i els successos traumàtics (Romero, 2020). Però cap on es relacioni el l'èxit acadèmic, els successos traumàtics i l'EE.

Així doncs, tenint en consideració les variables objecte d'estudi es pretén establir correlacions que donin resposta a:

- L'educació emocional és una eina que ajuda a la superació dels successos traumàtics?.
- L'aplicació de l'educació emocional promou la millora de l'èxit acadèmic?.
- Els successos traumàtics influeixen en l'èxit acadèmic?.

- Quines són les competències emocionals més desenvolupades després de la vivència i superació del succés traumàtic?.

Per tal d'evidenciar les variables establertes mitjançant la revisió bibliogràfica es constitueix la Taula 1:

Taula 1

Definició de les variables de la investigació

Variable independent:	Variable dependent:	L'èxit	Variable moduladora:
Successos traumàtics	acadèmic		Educació emocional
Intencionats (DSM-V, 2013)	-Resultats acadèmics (Torres i Rodríguez, 2006 citat a Cifuentes, 2017. P.108)		Seguint Bisquerra (2008) i (Pérez, Filella i Soldevila, 2010, p.10-12)
-Violència masclista			-Consciència emocional
-Agressió sexual infantil			-Regulació emocional
-Maltractament infantil			-Autonomia emocional
-Agressió física	Factors: (Montero et al., 2007)		-Competències socials
-Mort dels progenitors o d'un dels progenitors	- Factors institucionals (clima del centre)		-Competències per a la vida i el benestar
-Mort d'una persona propera	-Factors psicosocials: (Motivació de l'alumnat, interès)		
-Hospitalització pròpia	- Factors pedagògics: relació positiva entre l'alumnat i el professorat		
No intencionats (De La Barra, 2013)	-Nivell socioeconòmic (Córdoba, García, Luengo, Vizuet, Feu 2011)		
-Accidents			
-Desastres naturals			

Nota:: Elaboració pròpia.

5.2 Objectius del treball

Els objectius generals i específics de la recerca que es plantegen per donar resposta a la problemàtica i a les hipòtesis d'investigació són:

Objectiu general

O.G.1 Investigar si l'educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l'èxit acadèmic a l'educació primària i secundària.

Objectius específics

O.E 1 Analitzar quines dimensions emocionals s'han vist afectades segons el tipus d'esdeveniment traumàtic

O.E.2 Comparar les diferències en l'èxit acadèmic de les persones que se'ls va aplicar -o no -l'educació emocional per a la superació dels successos traumàtics.

O.E.3 Indagar en els símptomes dels successos traumàtics que van provocar conseqüències en el èxit acadèmic

5.3 Hipòtesi

- Es troben correlacions positives entre l'aplicació de l'educació emocional i l'èxit acadèmic
- Es troben correlacions positives entre l'aplicació de l'educació emocional i la superació dels successos traumàtics

6. MARC METODOLÒGIC

A continuació es presenta el marc metodològic, en dur-lo a terme s'ha tingut en consideració com un element clau de la investigació, ja que tal com afirma Azuero (2018) “permet descobrir supòsits de l'estudi per reconstruir dades a partir de conceptes complexos” (p.110).

6.1 Enfocament metodològic

La present investigació planteja una aproximació metodològica quantitativa, per tant, la generació de coneixement segueix un procés hipotètic-deductiu (Rodríguez, 2018). Concretament és una metodologia empiricoanalítica amb un disseny *ex-post-facto* o no experimental, ja que no hi ha control sobre les variables perquè el fet ja havia succeït (Rodríguez, 2018).

Així doncs, és un estudi transversal – les dades es recullen un moment determinat en un mateix grup d'individus- (Rodríguez, 2018) i fa ús de la metodologia d'enquesta. Aquesta és molt utilitzada en la investigació social perquè permet mesurar les dades obtingudes i garantint la confidencialitat dels subjectes (López i Fachelli, 2016).

Mitjançant l'enquesta, es pretén establir una anàlisi descriptiu per descobrir les relacions existents entre: l'aplicació –o no- de l'EE i la superació dels esdeveniments traumàtics. I de la incidència d'això –o no- en l'èxit educatiu.

Per dur-lo a terme, s'administra el qüestionari *online* mitjançant informants clau que fan difusió de la investigació i del qüestionari. D'una banda, es fa difon per canals com *Instagram* (junt amb els 6 informants clau) i d'altra banda es publica en 3 grups de *Facebook* (Sóc Sabadell, Sabadell 2.0, i Sabadell informa), on també es fa difusió a altres pàgines voluntàriament.

6.2 Planificació de la investigació

6.2.1 Context

L'univers on es contextualitza la investigació és Sabadell, la comarca del Vallès Occidental. L'elecció d'aquest és per accessibilitat i per la reducció de costos. Segons l'Ajuntament de Sabadell (2018) a la ciutat hi havia 78.377 persones d'entre 25-49 anys.

El municipi compta amb una de les taxes de fracàs escolar més elevades que la resta de la Unió Europea, així ho exposa la investigació “Reducing Early School Leaving in Europe RESL.eu” (2013-2018). Concretament destaquen una “protecció educativa insuficient” i això comporta un alt risc d'abandonament escolar prematur, sent més significatiu en la població estrangera o en l'alumnat de classe obrera (CORDIS,2019).

Considerant a Romero i Hernández (2019), la protecció escolar ha de donar resposta als factors endògens i exògens per tal de garantir la seva eficàcia. Les causes endògenes són aquelles constituïdes per les dimensions personals – capacitats i aspiracions- i relacionals –família, context- de l'alumnat, i les causes exògenes són configurades per l'àmbit institucional – professorat, centre escolar- i per l'estructura –entorn social i laboral-.

En aquest sentit, una de les causes exògenes a considerar són els successos traumàtics, donat que almenys el 50% de la població general ha viscut experiències traumàtiques, sent més probable que les pateixin dones a causa de

la violència interpersonal (Pérez, et al., 2009). Concretament, des de l'Ajuntament de Barcelona (2018) s'evidencia que de la població adulta d'entre 18 a 64 anys, el 16,3 % dels homes i el 19,1 % de les dones, presenten una salut mental dolenta.

En relació amb l'EE es pot observar que l'Ajuntament de Sabadell ha elaborat un projecte d'intervenció sociocomunitària per tractar aspectes relacionats amb l'EE i la reducció del fracàs escolar en les edats compreses entre 3 i 18 anys, concretament a la zona Nord. Tot i això no s'està duent a terme de manera generalitzada o en altres grups d'edats.

6.2.2 Població i mostra

Segons l'Ajuntament de Sabadell (2018) a la ciutat hi havia 78.377 persones d'entre 25-49 anys. Tot i que es pretenia la representativitat de la mostra (383 persones que haguessin patit un succés traumàtic amb un 95% de confiança, i un marge d'error del 5%), hi ha hagut limitacions relacionades amb el temps i el pressupost. El qüestionari va ser respost per 207 persones (49 d'elles no vivien a Sabadell i van ser descartades, i una persona no va donar el seu consentiment informat). De les 157 persones de Sabadell que van contestar el qüestionari, finalment han estat vàlides per a la investigació 122, ja que només es tenia en consideració als subjectes que van patir successos traumàtics a la infància i/o adolescència o bé cap mena de succés. Per tant, les persones que van patir un succés traumàtic en l'adulesa han estat descartades de la investigació. D'aquests 122 subjectes, la distribució per sexe és: 102 dones (83,73%) i 20 homes (16,24%). Concretament, 60 subjectes han patit un succés traumàtic (49,18% del total de la mostra, 51 dones i 9 homes) i 62 no han patit cap esdeveniment traumàtic (50,81% del total de la mostra, sent 51 dones i 11 homes).

L'edat majoritària és de 25 a 30 anys, ja que constitueix el 50,81% del total. I en relació amb el nivell socioeconòmic destaca que el 49% de la població objecte d'estudi té un nivell socioeconòmic de 12.001 a 30.000€ bruts anuals. En referència amb el nivell d'estudis, el 34,42% de la població té un Cicle Formatiu de Grau Mitjà o un Cicle Formatiu de Grau Superior (CFGM/CFGS) (n=42), seguit del 27,86% de la població que ha finalitzat estudis de Grau o Diplomatura (n=34). Posteriorment destaquen els que han assolit la Llicenciatura i Màster 18,85% (n=23), seguit dels que ha obtingut l'ESO 12,29% (n=15) i en un nombre inferior es troben els que han assolit fins l'EP 5,73% (n=7) i en últim lloc, una persona ha obtingut un Doctorat (0,81%; n=1).

A continuació es mostra una graella resum amb dades rellevants de la mostra:

Taula 2

Dades rellevants de la mostra tenint en consideració diverses variables

Edat	Sexe (Núm)		% de la mostra	Nivell socioeconòmic				Nivell d'estudis (% del total)				
	H	D		0-12000	12000-20000	20000-30000	Més de 30000	EP	ESO	CFG	M/CFG	DIP/GRU
25-30	16	4	50.8	35	26	1	1	8	20	21	12	0
	62		1%	56.4	21.3	1.61	1.61	12.90	32.2	33.8	19.35	
				5%	1%	%	%	%	5%	7%	35%	
31-36	2	1	13.1	5	10	1	0	1	7	4	4	0
	16		1%	31.2	62.5	7.69	0%	6.2	43.7	25%	25	
				5%	%	%		5%	5%		%	
37-41	0	1	10.6	3	5	5	1	0	5	2	4	1
	13		5%	23.0	38.4	38.46	7.69	0%	38.4	15.3	30.76	7.6
				7%	6%	%	%		6%	8%	%	9%
42-49	2	2	25.4	7	18	6	5	6	10	7	3	
	31		0%	22.5	58.0	19.35	16.1	19.35	32.2	22.5	9.6	
				8%	6%	%	2%	35%	5%	8%	7%	

Nota: Elaboració pròpia.

6.3 Instruments de recollida d'informació

La recollida d'informació es va fer a través d'un qüestionari *online* (Annex 2) administrat a través de la plataforma *Google Forms*, aquest es constituï per quatre blocs temàtics (1, 2, 3, i 4) els quals coincidien amb la definició de les variables: Bloc 1: Dades personals; Bloc 2: Els esdeveniments traumàtics (CAT); Bloc 3: L'èxit acadèmic; i Bloc 4: L'EE (QDE-A). A més, tenint en compte l'ètica de la investigació es duu a terme un consentiment informat (Annex 1) establert a l'inici del qüestionari, i sense el qual no es podia realitzar.

En referència al **Bloc 1**, es consideren les dades sociomètriques, per determinar la mostra objecte d'estudi. En aquest es fa la pregunta clau si són de Sabadell, i així poder participar o no com a subjectes de la investigació.

Concretament, el **Bloc 2** ha estat elaborat a partir d'un instrument externament validat. Aquest és el "Cuestionario de Acontecimientos Traumáticos" (CAT) (Davidson, 1990 citat a Villafañe, Milanesio, Marcellino, Amodei, 2003). Estava constituït per una escala on s'especifiquen les 17 experiències traumàtiques més freqüents que ha pogut patir un subjecte al llarg de la seva vida.

En el **Bloc 3**, es va realitzar el disseny tenint en consideració les variables extremes de la literatura, donat que no es va poder trobar cap instrument validat que complís amb els requisits necessaris per donar resposta a les preguntes de la investigació.

Finalment, respecte al **Bloc 4**, es va fer ús d'un "qüestionari externament validat que analitza el desenvolupament emocional que han assolit els adults" (QDE-A)

(Pérez-Escoda et al., 2010, p.10-12). Específicament, es compona de cinc dimensions que es fonamenten en el marc teòric de l'EE dut a terme pel "Grup d'Investigació en Orientació Psicopedagògica" (GROP) desenvolupat per Bisquerra (2000; 2007). Aquest contempla les dimensions de: consciència emocional, regulació emocional, autonomia emocional, competències socials i competències per a la vida i el benestar (Pérez, et al., 2010).

6.4 Estratègia d'anàlisi de dades

Per dur a terme l'estratègia d'anàlisi de dades es segueix el següent procediment:

Una vegada s'han obtingut les 207 respostes del qüestionari, es duu a terme el buidatge mitjançant el programari PSCP (triat perquè és de software lliure), i es decideix fer una observació de les dades per conèixer si els participants són de Sabadell, i si han patit o no el succés traumàtic a la infància i/o adolescència. Una vegada realitzada aquesta acció, es duu a terme l'elaboració de les taules per relacionar les diferents variables, i així, poder donar resposta als objectius de la investigació.

Així doncs, per poder donar resposta a l'objectiu específic 1 es duu a terme la taula anomenada: *Relació entre la tipologia de succés traumàtic i l'assoliment de competències emocionals*. En la mateixa línia, s'elabora una taula que dona resposta a l'objectiu específic 2: *Relació entre el nivell d'estudis assolit, els resultats acadèmics de les persones que han patit successos traumàtics i se'ls ha aplicat –o no– l'EE*. Finalment, es realitza una altra taula per donar resposta a l'objectiu específic 3: *Indagar en els símptomes dels successos traumàtics que van provocar conseqüències en l'èxit acadèmic* (Annex 4).

A més, cal destacar que el buidatge del qüestionari QDE-A s'estableix mitjançant la definició dels blocs que detallen els autors. Per tant, tal com enuncien al QDE-A) (Perez, et al., 2010) consta de 48 ítems distribuït en cinc dimensions: consciència emocional (7 elements), regulació emocional (13 elements), competències socials (12 elements), autonomia emocional (7 elements) i competències per a la vida i el benestar (9 elements). A continuació es detalla quines preguntes corresponen a cada bloc:

Taula 3

Especificació sobre les preguntes del qüestionari i el bloc

Bloc	Pregunta
Consciència emocional	A,C, F,G,X, EE, JJ,
Regulació emocional	D,J, N, Q, R, S, Y, AA, CC, FF, HH, LL,
Competències socials	I, K, L, T, U, V, W, BB, DD, MM, QQ, RR, SS
Autonomia emocional	B,H, O, P, NN, NYNY, PP,
Competències per a la vida i el benestar	E, M, NY, Z, GG, II, KK, OO, TT

Nota: Elaboració pròpia.

6.5 Recollida de dades

Pel que fa a la recollida de dades, han estat recopilades mitjançant un qüestionari (Annex 3) completat anònimament pels 122 participants de l'estudi (amb la plataforma *Google Forms*). Aquest va ser enviat entre els dies 18 -22 de desembre de 2020 i, per tant, van tenir cinc dies per a respondre'l. A l'instrument

hi constava, com a prèvia, el consentiment informat sense l'acceptació del qual no es deixava prosseguir (Annex 1).

L'instrument de recollida de dades emprat ha analitzat les diverses variables de l'estudi. En primer lloc, la variable independent constituïda segons la tipologia de successos traumàtics. Segonament, es contempla la variable dependent de l'èxit acadèmic. Aquesta es configura mitjançant la rellevància dels resultats acadèmics i els factors que incideixen en l'èxit. Finalment, incideix la variable moduladora: l'EE, la qual estableix els 5 blocs en relació amb les competències emocionals.

6.6 Tractament i codificació de la informació

Per analitzar les dades, es va elaborar un instrument (qüestionari) mitjançant dos qüestionaris validats externament. El tractament i la codificació de la informació s'ha dut a terme mitjançant el programari lliure PSPP.

El procés va ser constituir les diferents bases de dades a través de la codificació de les variables. Principalment, l'elaboració de les taules ha estat de creació pròpia, ja que es pretenia relacionar múltiples variables i dades creuades. Tot i això, l'anàlisi estadística s'ha elaborat mitjançant el programari a través d'estadística descriptiva.

6.4 Cronograma

A continuació s'exposa el cronograma del desenvolupament de les fases per a la realització del treball del final de màster. Les fases i les accions, s'han elaborat mitjançant la guia de l'assignatura del treball de màster. Aquest cronograma es divideix en els mesos (d'octubre a gener) en els quals es desenvolupa aquesta, i s'especifiquen les setmanes on es duen a terme les diferents accions corresponents a les fases.

Figura 2

Cronograma dels processos de l'elaboració de la investigació

Mes Set.	Acció	Octubre					Novembre					Desembre					Gener				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
Fase 1	Definició del problema																				
	Definir i justificar la recerca																				
	Títol de la investigació																				
	Introducció																				
	Justificació																				
	Plantejament del problema																				
Fase 2	Marc teòric i normatiu																				
Fase 3	Marc metodològic																				
	Elecció i justificació del marc																				
	Mostra, participants i context																				
	Elecció i justificació dels instruments																				
	Elaboració dels instruments																				
	Estratègia d'anàlisi dels resultats																				
Fase 4	Aplicació i resultats																				
	Anàlisi de dades																				
	Discussió																				
	Conclusions																				

Nota: Elaboració pròpia.

7. ANÀLISI RESULTATS

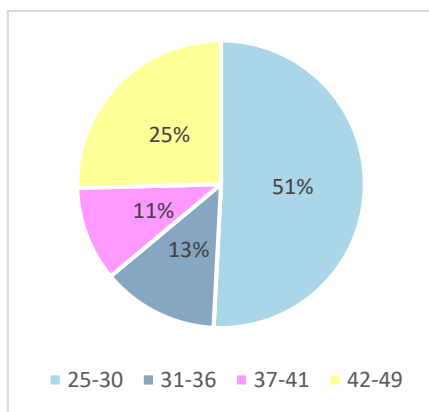
En aquest apartat s'exposa com s'ha dut a terme la recollida de dades, que han estat obtingudes a través del qüestionari elaborat i descrit al punt (6.3 Instruments de recollida d'informació), i com s'ha tractat i codificat aquesta informació.

En primer lloc, s'exposen uns gràfics on es pot consultar la descripció dels subjectes mostra d'investigació (Figura 1 i 2) i seguidament s'aborda l'anàlisi de les dades referides als objectius d'investigació.

7.1 Anàlisi de dades sociomètriques

Figura 3

Descripció de les edats dels participants.

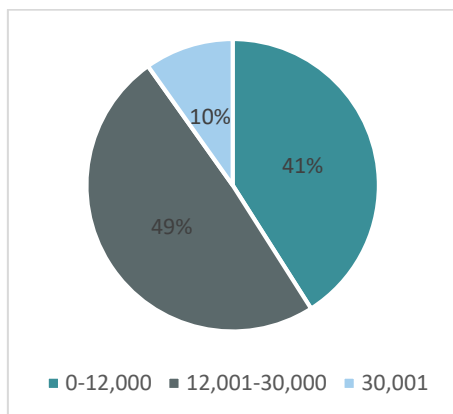

Nota: Elaboració pròpia.

La població objecte d'estudi és un total de 122 persones que viuen a Sabadell, que han tingut o no un succés traumàtic a la infància i/o adolescència. La mostra es constitueix per un 50,31% (n= 62) de persones d'entre 25-30 anys, seguit del 25,40% (n=31) de persones d'entre 42-49 anys. La següent franja d'edat més significativa és 31-36, la qual suposa el 13,11% (n=16), i finalment, la franja menys representativa és 37-41, la qual suposa el 10,62% (n=13) de la mostra.

Figura 4

Descripció dels ingressos dels participants.

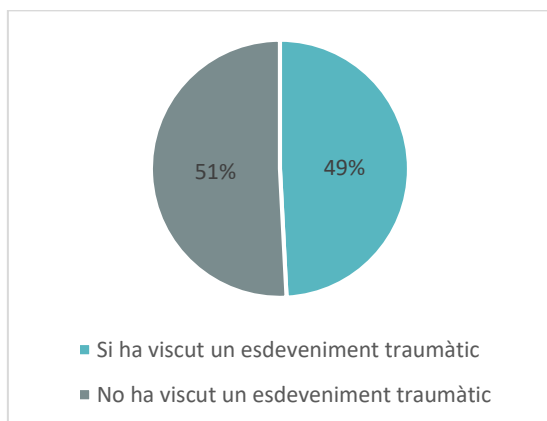

Nota: Elaboració pròpia.

El nivell socioeconòmic és classifica en tres escales diferents. La majoria de la mostra (49,18%, n=60) es troba en l'escala de 12.001-30.000€. Posteriorment es troba l'índex econòmic més baix que és de 0-12.000€ (40,98%, n=50), i finalment en el índex econòmic més alt (més de 30.001 €) es troba el 9,83 % (n=12).

Figura 5

Descripció dels subjectes que han viscut o no un esdeveniment traumàtic a la infància o adolescència

Nota: Elaboració pròpia.

En relació amb els 122 subjectes cal destacar que el 51% (n=62) no ha viscut cap trauma a la infància i/o adolescència. En canvi el 49% (n=60) sí ha viscut un esdeveniment traumàtic en aquella etapa.

7.2 Anàlisi segons els objectius de la investigació.

Si bé l'objectiu general és:

O.G: Investigar si l'educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l'èxit acadèmic a l'Educació Primària i secundària.

Es passa en primer lloc a realitzar una anàlisi més concreta segons els objectius específics d'investigació.

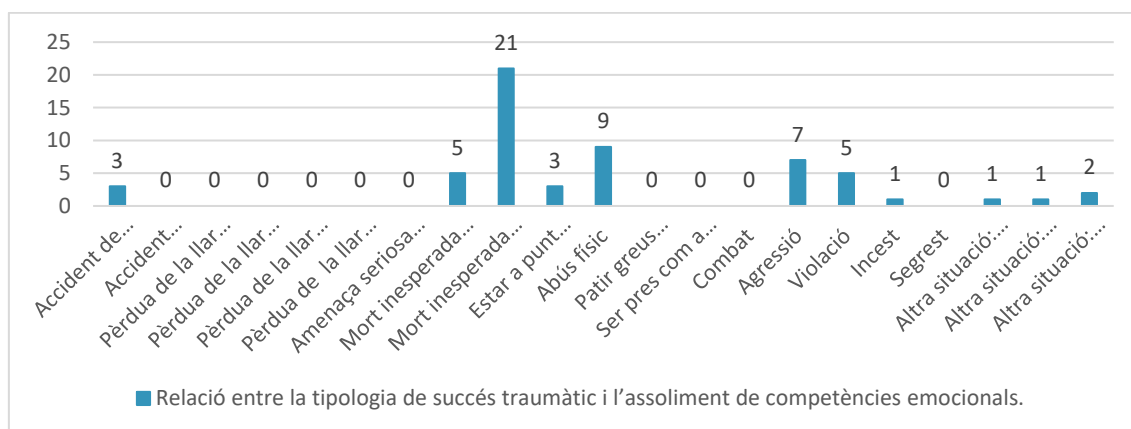
7.2.1 Anàlisi de l'objectiu específic 1

Així doncs el primer objectiu específic del qual s'analitzen els resultats és:

O.E 1 Analitzar quines dimensions emocionals s'han vist afectades segons el tipus d'esdeveniment traumàtic.

Figura 6

Relació entre la tipologia de succés traumàtic i l'assoliment de competències emocionals.

Nota: Elaboració pròpia.

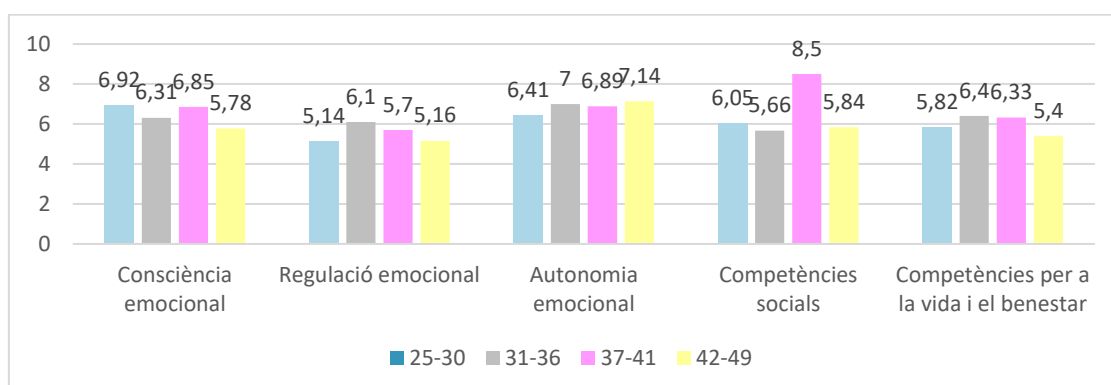
De les 13 tipologies de trauma especificades a la figura 6 es pot observar que la més viscuda és: Mort inesperada d'un amic o familiar íntim (n=21) seguit de l'abús físic (n=9), i en tercer lloc l'agressió (n=7). A més, a l'Annex 4, en relació amb la vivència els subjectes, es pot observar que l'assoliment de competències emocionals es contempla amb un mínim de 5,93 sobre 10 i un màxim de 6,87 sobre 10.

Concretament, l'assoliment competencial ha estat més afectat en situacions d'agressió (M=5,93) i situacions de viure al carrer i patir fam a la infància (M=5,93). D'altra banda, les competències emocionals que han estat menys afectades en l'accident de cotxe, tren o avió (M=6,87).

Cal destacar que la competència de regulació emocional de les persones que han patit un succés traumàtic és la que està menys desenvolupada (M=5,14) i la més desenvolupada és la de les competències socials (M= 6,77).

Figura 7

Dimensions emocionals més significatives de les persones que han superat el succés traumàtic.

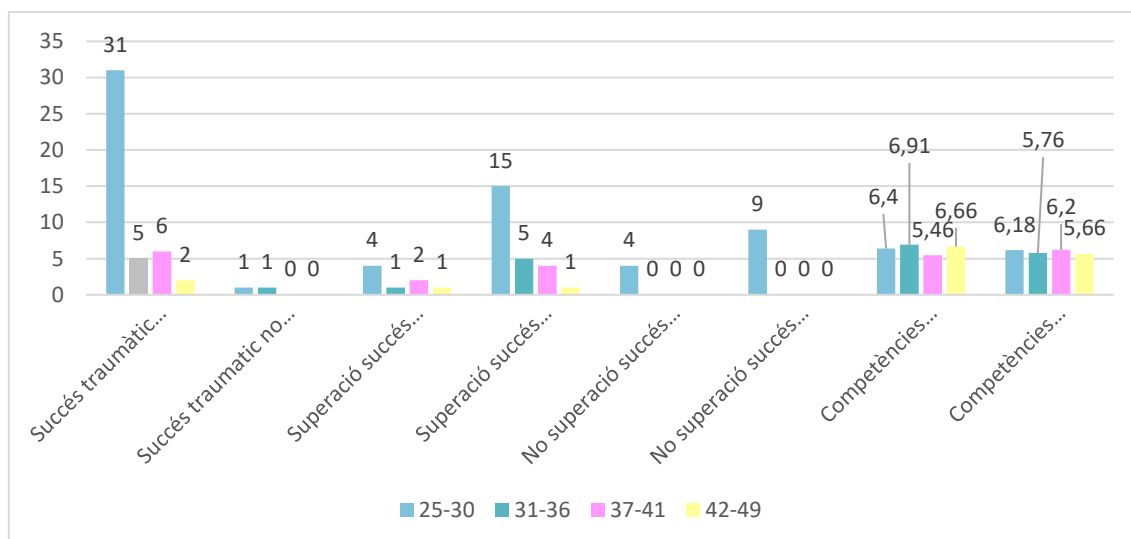
Nota: Elaboració pròpia.

Tenint en consideració l'Annex 4, cal destacar que del total de la mostra que han patit successos traumàtics (n=32), 24 subjectes no l'han superat i figuren quatre valors perduts. En relació amb els subjectes que l'han superat, cal destacar que la competència emocional més desenvolupada és l'autonomia emocional (M=6,86; DT=2,09), i la competència menys desenvolupada és la regulació emocional (M=5,52; DT= 2,59).

Respecte als resultats obtinguts relacionats amb els grups d'edat, s'exposa que el grup que més puntuació ha obtingut de consciència emocional és el de 25-30 (M=6,92). Pel que fa a la regulació emocional, el grup que ha tingut més puntuació (M=6,1) és el de 31-36 anys. Respecte l'autonomia emocional destaca el grup de 42-49 anys (M=7,14), i finalment, en relació amb les competències per a la vida i el benestar, destaca el grup de 31-36 anys (M=6,40). Per tant, no destaca cap grup envers l'assoliment competencial (Annex 4).

Figura 8

Especificació de la tipologia de succés traumàtic, amb la superació d'aquest segons l'aplicació –o no- de l'EE.

Nota: Elaboració pròpia.

En la present figura i a l'Annex 4, es pot observar que les competències emocionals dels subjectes als quals se'ls ha aplicat l'EE per a la superació del succés traumàtic (M=6,35), és major que les de les persones les quals no se'ls ha aplicat l'EE per a la seva superació (M=5,99).

A més, cal tenir en consideració que les persones que si han superat el succés traumàtic no han rebut EE el 53,19% (n=25), i si han rebut EE el 17,02% (n=8). A més, és pertinent destacar que 27,65% (n=13) no ha superat el succés traumàtic el 19,14% dels casos (n= 9) no han rebut cap tipus d'EE i el 8,5% (n=4) subjectes havent-la rebut.

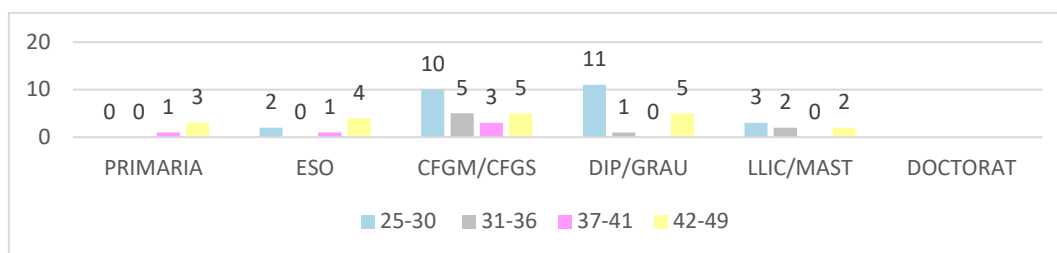
7.2.2 Anàlisi de l'objectiu específic 2

Així doncs el segon objectiu específic del qual s'analitzen els resultats és:

O.E.2-Comparar les diferències en l'èxit acadèmic de les persones que se'ls va aplicar -o no -l'educació emocional per a la superació dels successos traumàtics.

Figura 9

Nivell d'assoliment educatiu dels subjectes sense vivència d'un succés traumàtic.

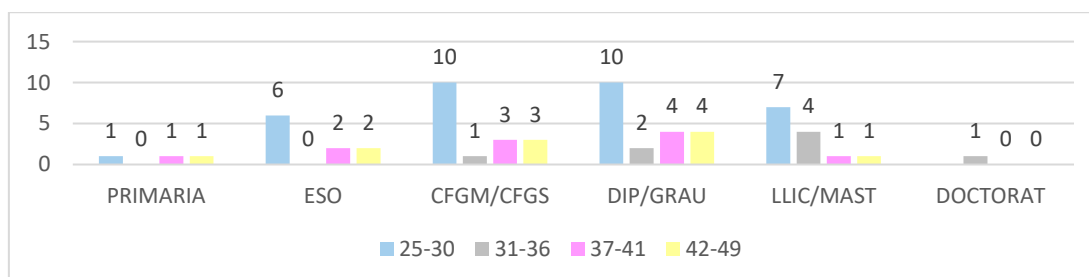

Nota: Elaboració pròpia.

En relació amb les persones que no han viscut un succés traumàtic assoleixen un 2,32% estudis primaris (n=4). Seguidament assoleix l'ESO, un 4,06% (n=7). Posteriorment, el CFGM/CFGGS és el més assolit amb un 39,65% (n=32). Seguit de la Diplomatura i el Grau 9,86% (n=17). Posteriorment, pel que fa a la Llicenciatura i el Màster, el 4,06% (n=7) l'assoleixen. Finalment cap subjecte assoleix el doctorat.

Figura 10

Nivell d'assoliment educatiu dels subjectes amb la vivència d'un succés traumàtic.

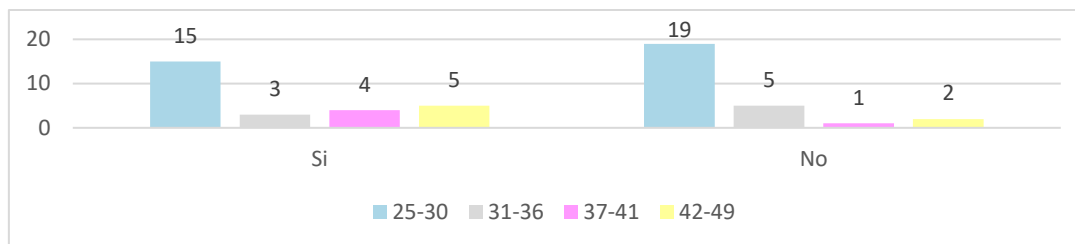

Nota: Elaboració pròpia.

Dels subjectes que han viscut un succés traumàtic, el 1,92% (n=3) assoleix l'EP. Respecte l'ESO, el 6,40% (n=10) supera aquesta etapa. En relació amb el CFGM/CFGGS, un 10,88% (n=17) assoleix l'èxit. El nivell d'assoliment més destacat és la Diplomatura i el Grau, donat que el 12,8% (n=20) finalitza aquesta etapa. Seguidament, destaca el 8,32% (n=13) amb una Llicenciatura i/o Màster. Finalment, amb un 0,64% (n=1) destaca la finalització d'un Doctorat.

Figura 11

Resultats acadèmics afectats a causa del succés traumàtic.

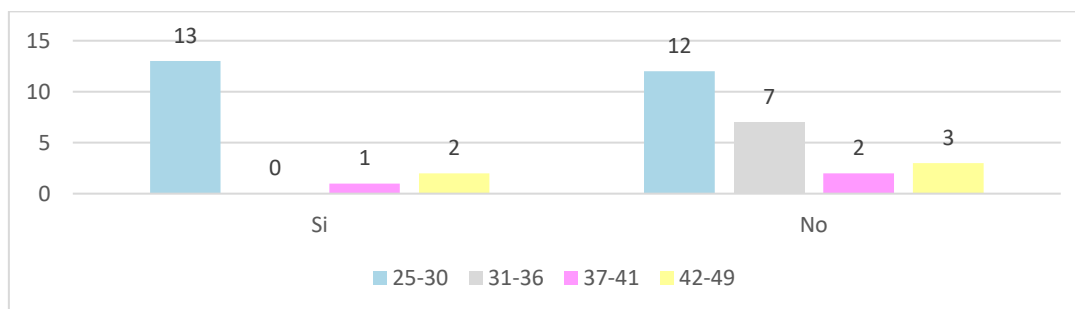

Nota: Elaboració pròpia.

El 50% de la mostra (n=27) afirma que els resultats acadèmics han estat afectats a causa del succés traumàtic i el 50% afirma el contrari.

Figura 12

Resultats acadèmics inferiors i emocions afectades.

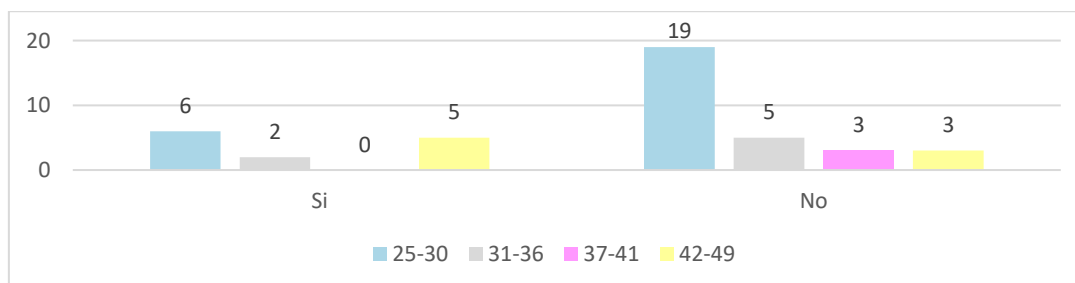

Nota: Elaboració pròpia.

El 40% (n=16) de la mostra (n=40) afirma que els resultats acadèmics inferiors a la resta de companys, obtinguts a causa del succés traumàtic, els va afectar emocionalment. Així doncs, el 60% (n=24) afirma que no els va afectar emocionalment. Tot i això cal destacar que en el grup d'estat 25-30 és majoritària l'afirmació positiva.

Figura 13

Abandonament escolar a causa del succés traumàtic.

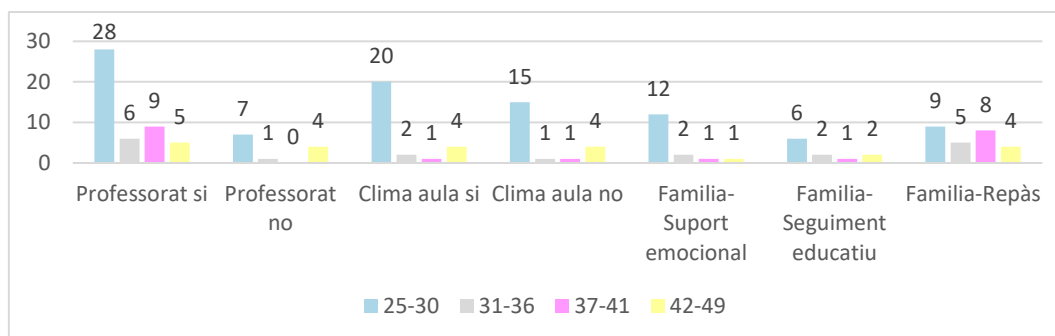

Nota: Elaboració pròpia.

Del total de la mostra (n=43), el 30,2% (n=13) afirma que el succés traumàtic va determinar el seu abandonament escolar. Per tant, al 69,2% (n=30) dels subjectes no els va influir significativament en el seu abandonament escolar.

Figura 14

Aplicació de l'EE mitjançant els factors protectors de l'èxit educatiu.

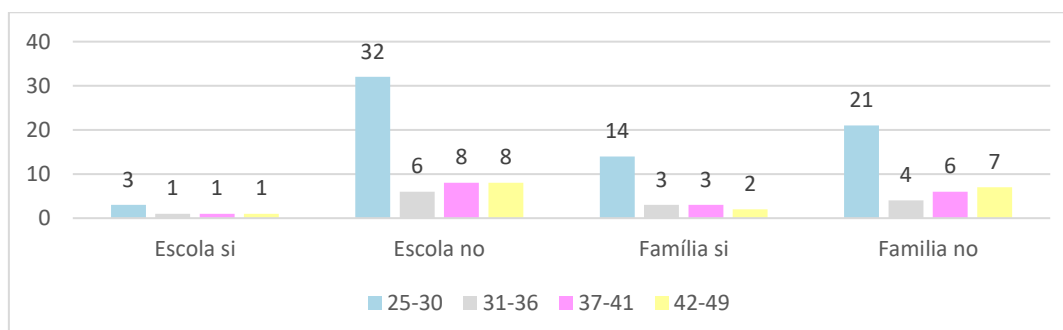

Nota: Elaboració pròpia.

En relació amb els factors protectors de l'èxit educatiu, la mostra (n=60) afirma que la relació amb el professorat era positiva (80%; n=48) i negativa en el 20% (n=12). Respecte al clima de l'aula, el 56,25% (n=27) afirma que era positiu i el 43,27% afirma que no. Finalment, pel que fa al factor protector de la família, cal tenir en consideració que la mesura protectora més utilitzada per afavorir l'èxit acadèmic eren les classes de repàs (n=26), seguidament el suport emocional (n=16) i finalment el seguiment educatiu (n=11).

Figura 15

Recepció de l'EE, dels subjectes que han viscut un esdeveniment traumàtic, a l'escola i amb la família

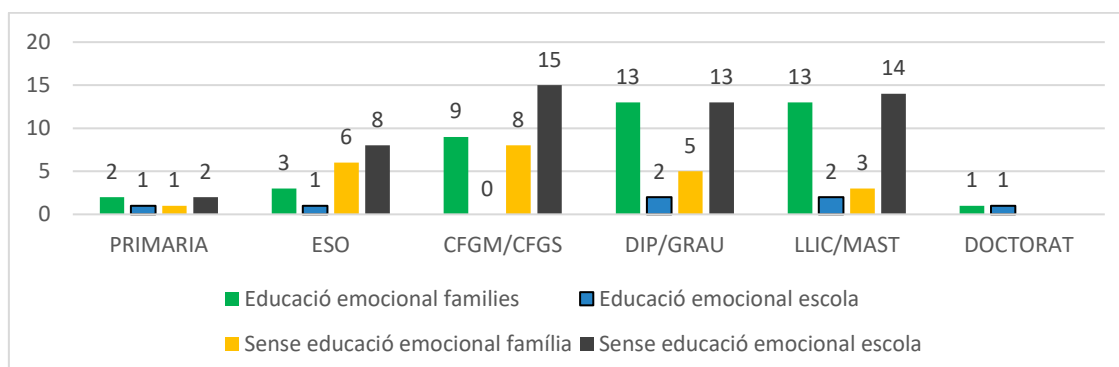
Nota: Elaboració pròpia.

Pel que fa a la recepció de l'EE, s'evidencia que el 90% (n=54) dels subjectes no han rebut EE, a l'escola, pel contrari, un 10% (n=6) si l'han rebut, sent en aquest segment el 50% del grup d'edat de 25-30 anys.

En relació amb la recepció de l'EE amb la família, el 36,6% (n=22) dels subjectes si l'han rebut, i el 63,3% (n=38) no.

Figura 16

Aplicació de l'EE i l'èxit acadèmic dels subjectes que han viscut un esdeveniment traumàtic.

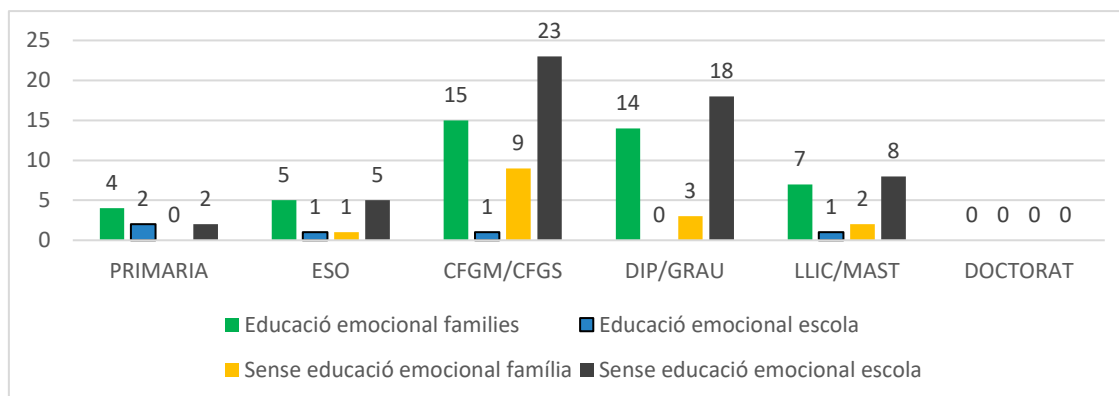

Nota: Elaboració pròpia.

Els subjectes que han assolit els nivells de CFGM/CFGS (n=16), Diplomatura o Grau (n=16) i Llicenciatura i Màster (n=15) han tingut majoritàriament EE per part de la família (M=89,44%), tot i que no han rebut EE a l'escola. D'altra banda, els subjectes que no han rebut majoritàriament ni l'EE a la família ni a l'escola (M=70,83%), assoleixen nivells educatius més baixos, com l'ESO i l'EP (n=9). També cal destacar que el subjecte (n=1) que ha obtingut estudis de Doctorat finalitzat va rebre l'EE a la família i a l'escola.

Figura 17

Aplicació de l'EE i l'èxit acadèmic dels subjectes que no han viscut un esdeveniment traumàtic.

Nota: Elaboració pròpia.

A l'Annex 4 i a la present figura es pot observar que les persones que han assolit nivells de CFGM/CFGS (n=26), Diplomatura o Grau (n=18), o bé Llicenciatura o Màster (n=8) han rebut educació per part de les famílies un 74,32%. Tot i això, majoritàriament, aquests grups no han rebut EE a l'escola (M=69,23%). També cal destacar que l'alumnat que ha obtingut un èxit acadèmic menor (EP i l'ESO), ha rebut majoritàriament més educació emocional de les famílies que els que han obtingut més èxit acadèmic (n=12; M= 53.33%), que el que han obtingut estudis de CFGM/CFGS, Diplomatura o Grau i Llicenciatura o Màster (n=49; M=96,15%)

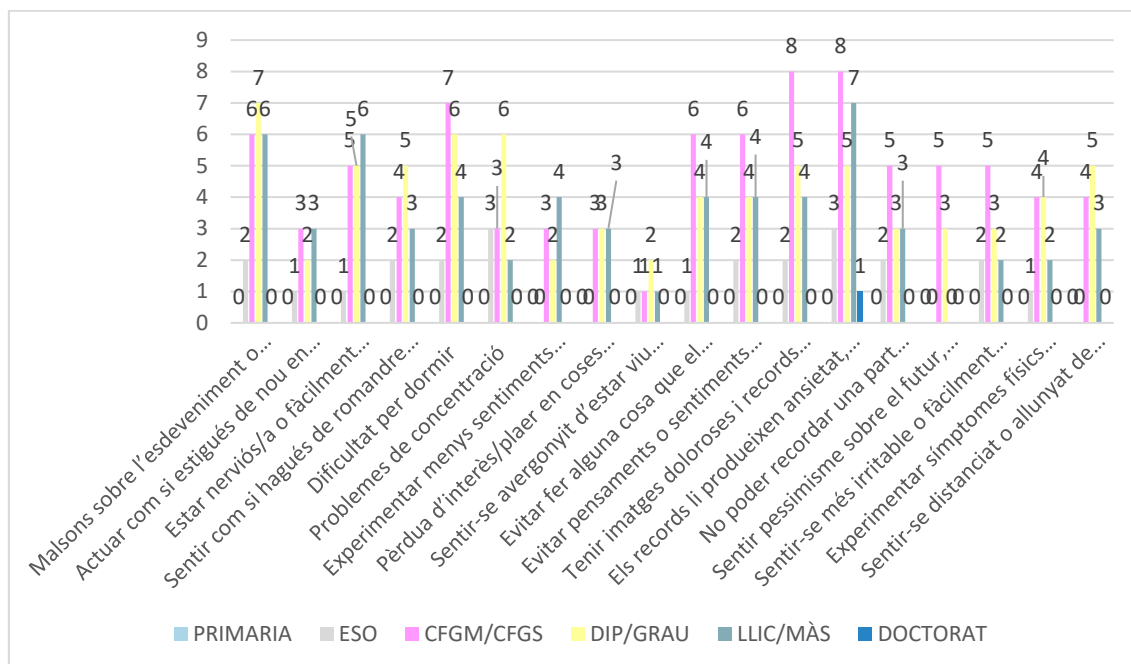
7.2.3 Anàlisi de l'objectiu específic 3

Així doncs el tercer objectiu específic del qual s'analitzen els resultats és:

O.E. 3. Indagar en els símptomes dels successos traumàtics que van provocar conseqüències en l'èxit acadèmic

Figura 18

Tipologia de símptomes derivats dels successos traumàtics i conseqüències en l'èxit acadèmic segons l'edat.

Nota: Elaboració pròpia.

A la Figura 18 destaca que els símptomes més viscuts a causa del succés traumàtic són: Els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=24), seguidament de tenir imatges doloroses i records recurrents de l'esdeveniment (n=23) i en tercer lloc cal estacar el símptoma de malsons sobre l'esdeveniment o en relació amb el tema (n=21).

A l'Annex 4 es pot observar que respecte als subjectes de 25-30 anys, que els símptomes més significatius pels que només van finalitzar l'ESO són: Problemes de concentració (n=3), els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n= 3). Respecte als subjectes que van assolir un CFGM/CFGS, els símptomes més destacables són: Evitar pensaments o sentiments associats amb l'esdeveniment (n=5), Els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=5) i no poder recordar una part important de l'esdeveniment (n=5). En relació amb els que han assolit una Diplomatura o Grau destaca: Malsons sobre l'esdeveniment o en relació amb el tema (n=5), dificultat per dormir (n=5), problemes de concentració (n=5) i Evitar fer alguna cosa que el recordi a l'esdeveniment (n=5). Dels participants objecte d'investigació que han assolit una llicenciatura, cal destacar la simptomatologia de: malsons sobre

l'esdeveniment o en relació amb el tema (n=4) i també, els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=5).

En relació amb els subjectes de 31-36 anys, de les persones que han adquirit un CFGM/CFGS destaca que han tingut el següent símptoma: tenir imatges doloroses i records recurrents de l'esdeveniment (n=2). Dels que han assolit una Diplomatura o Grau enuncien haver-hi no poder recordar una part important de l'esdeveniment (n=1). I en relació amb els que han adquirit una llicenciatura destaquen els següents símptomes: Estar nerviós/a o fàcilment espantat/ada (n=1), sentir com si hagués de romandre en guàrdia(n=1), pèrdua d'interès/plaer en coses que abans de l'esdeveniment tenien importància per vostè (n=1), evitar pensaments o sentiments associats amb l'esdeveniment (n=1), els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=1).

Respecte als subjectes de 37 a 41 anys, dels subjectes que han adquirit un CFGM/CFGS destaquen els símptomes: Dificultat per dormir, tenir imatges doloroses i records recurrents de l'esdeveniment (n=1), els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=1), experimentar símptomes físics quan s'exposa al record: sudoració, tremolor, palpitations, nàusees, respiració accelerada, mareig (n=1). Els que han finalitzat una Diplomatura o Grau enumeren els símptomes de: estar nerviós/a o fàcilment espantat/ada (n=2) evitar pensaments o sentiments associats amb l'esdeveniment (n=2), tenir imatges doloroses i records recurrents de l'esdeveniment (n=2) i experimentar símptomes físics quan s'exposa al record: sudoració, tremolor, palpitations, nàusees, respiració accelerada, mareig (n=2).

Finalment, el grup de 41 a 49, els que han adquirit un CFGM/CFGS i els que han adquirit una llicenciatura i Màster(n=1 de cada grup), destaca que han tingut símptomes de: estar nerviós/a o fàcilment espantat/ada (n=2), dificultat per dormir (n=2), problemes de concentració (n=2), pèrdua d'interès/plaer en coses que abans de l'esdeveniment tenien importància per vostè (n=2), evitar fer alguna cosa que el recordi a l'esdeveniment (n=2), tenir imatges doloroses i records recurrents de l'esdeveniment (n=2), els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=2), sentir pessimisme sobre el futur, però no el sentia abans de l'esdeveniment (n=2), sentir-se més irritable, o fàcilment molestat, o va tenir atacs d'empipament que no tenia abans de l'esdeveniment (n=2), experimentar símptomes físics quan s'exposa al record: sudoració, tremolor, palpitations, nàusees, respiració accelerada, mareig (n=2), sentir-se distanciat o allunyat de la gent (n=2).

8.DISSCUSSIÓ, CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS

Una vegada finalitzat el procés, amb la present investigació s'ha pogut obtenir un coneixement aproximat sobre els esdeveniments traumàtics, l'EE i l'èxit educatiu.

A continuació es presenta la discussió, les conclusions i els suggeriments de la present investigació, tenint en consideració l'anàlisi estadística per tal de donar resposta als objectius i les hipòtesis.

8.1 Discussió de la investigació

8.1.1 Discussió en relació a les preguntes d'investigació.

En el transcurs d'aquesta investigació, hem pogut obtenir i analitzar informació sobre la rellevància de l'EE per a la superació dels successos traumàtics, la incidència dels successos traumàtics en l'èxit educatiu, i la simptomatologia dels esdeveniments traumàtics que afecten l'èxit educatiu.

En relació amb les quatre preguntes d'investigació que s'han plantejat a l'inici d'aquest treball, la primera pregunta feia referència **al rol de l'EE per a la superació dels traumes de la infància i adolescència**. En aquest sentit, a partir de la informació obtinguda mitjançant el qüestionari i l'anàlisi de dades posterior, es pot enunciar que l'EE és una competència que encara està de desenvolupar-se en la majoria de persones adultes, donat que generalment no han rebut l'EE ni a l'escola (90%) ni amb la família (63,3%). Això pot provocar que molts subjectes hagin de superar l'esdeveniment traumàtic sense l'aplicació de l'EE. També cal destacar, que la majoria de subjectes que no han superat l'esdeveniment traumàtic en la seva adultesa, no ha rebut EE (71,4%; n=14).

En la segona pregunta formulada en aquest treball, es plantejava **si l'EE promou la millora de l'èxit acadèmic**. En relació amb els subjectes que no han patit cap succés traumàtic (n=62) (41,93% assoleix CFGM/CFGS, 22,58% acaba la Diplomatura o Grau i 12,90% finalitza la Llicenciatura o Màster) (M=77,41) assoleixen estudis superiors amb menys freqüència que els que han patit un esdeveniment traumàtic (n=60) (26,66% assoleix CFGM/CFGS, 26,66% acaba la Diplomatura o Grau i 15 de 25% finalitza la Llicenciatura o Màster i l'1,66% amb doctorat) (M=79,98). Alhora, les persones que han patit successos traumàtics han tingut menys EE (n=49) que les persones que no l'han viscut (n=50).

Generalment, té una incidència significativa l'aplicació de l'EE per part de la família. Els subjectes que no han viscut vivències traumàtiques, aconsegueixen més l'èxit acadèmic (CFGM/CFGS, diplomatura o Grau, Llicenciatura o Màster) quan reben EE (M=46,67%) que els que assoleixen estudis inferiors, com ara l'EP o l'ESO (M=3,85%) i no reben suport familiar.

En relació amb els subjectes que han viscut vivències traumàtiques, cal destacar que els que han assolit nivells educatius superiors han tingut EE per part de la família (M=89,44), i els que han assolit estudis inferiors no han rebut EE ni de la família ni de l'escola (M=70,83%). A més, l'únic Doctorat, l'ha assolit un subjecte amb vivència traumàtica que ha tingut EE a l'escola i a la família.

En referència amb la tercera pregunta formulada en el present treball, on es plantejava **si els successos traumàtics influeixen en l'èxit acadèmic**, els resultats obtinguts de l'anàlisi de dades determinen que la vivència d'un esdeveniment traumàtic pot incidir en l'abandonament escolar (30,2%; n=13). A més el 40% dels subjectes (n=40) afirmen que es sentien inferiors als seus companys a causa dels resultats acadèmics inferiors que vivien a conseqüència del succés traumàtic.

Finalment, en la quarta pregunta de la investigació, es plantejava quines eren les **dimensions emocionals més desenvolupades després de la vivència i superació de l'esdeveniment traumàtic**. En aquest sentit destaca la competència d'autonomia emocional (M=6,86; DT= 2,09), seguida de les competències socials (M=6,51; DT=2,28).

8.1.2 Discussió sobre les hipòtesis de la investigació

Una vegada es van especificar els objectius a l'inici de l'estudi, es van formular dos hipòtesis que s'analitzen a continuació:

A la primera hipòtesi es plantejava **"Es troben correlacions positives entre l'aplicació de l'educació emocional i l'èxit acadèmic"**. Els resultats obtinguts no poden afirmar que l'EE sigui determinant per l'èxit acadèmic. Es pot observar que és un factor que promou l'èxit, però no és determinant per aquest.

A la segona hipòtesi es plantejava **"Es troben correlacions positives entre l'aplicació de l'educació emocional i la superació dels successos traumàtics"**. Les dades analitzades corroboren que l'adquisició de competències emocionals a través d'haver pogut obtenir EE incideix en la superació dels successos traumàtics.

8.1.3 Discussió en relació als objectius d'investigació

O.E. 1 "Analitzar quines dimensions emocionals s'han vist afectades segons el tipus l'esdeveniment traumàtic".

En línies generals, els resultats evidencien que les dimensions més afectades a causa dels esdeveniments traumàtics són: La regulació emocional (m=5,52; DT=2,59), seguida de consciència per a la vida i el benestar (M) 5,98; DT=2,23). Específicament es pot afirmar que l'esdeveniment traumàtic que ha provocat un nivell més baix en les competències emocionals són: Altra situació: Viure al carrer i tenir fam a la infància (M=5,93) i agressió (M=5,93). Tot i això, a continuació s'exposa cada dimensió detalladament.

En relació amb la consciència emocional, la puntuació més baixa va ser obtinguda per l'esdeveniment traumàtic d'estar a punt d'ofegar-se.(5,23; DT=1,63) Respecte a la regulació emocional, la puntuació més baixa ha estat l'agressió (1,40; DT=4,53). En relació amb les competències socials, el succés traumàtic que més ha condicionat ha estat el d'una altra situació: Violència masclista (M=5,38). Pel que fa a la competència d'autonomia emocional, les dues situacions traumàtiques que han afectat més al seu desenvolupament han estat: Altra situació: Bullying (M= 5,28; DT=1,81) i altra situació: Viure al carrer i tenir fam a la infància (M=5,28). Finalment respecte a les competències per a la vida i el benestar, l'esdeveniment que més ha afectat el seu desenvolupament ha estat l'amenaça seriosa o mal a un familiar o amic/a íntim/a (M=5,77).

O.E.2 “Comparar les diferències en l’èxit acadèmic de les persones que se’ls va aplicar -o no -l’educació emocional per a la superació dels successos traumàtics”.

Amb els resultats obtinguts no es pot afirmar que hi hagi una causa i/o relació directa amb l’aplicació de l’EE de les persones que no han patit un esdeveniment traumàtic. Tot i això, si hi ha relació entre l’aplicació emocional en persones que han patit un esdeveniment traumàtic i l’èxit educatiu, ja que amb l’aplicació d’aquesta s’assoleixen nivells superiors d’ensenyament.

A més, cal destacar que el 50% (n=27) de la mostra dels subjectes que van patir el succés traumàtic, afirma que els resultats acadèmics van estar influenciats a causa de l’esdeveniment traumàtic. A més, el 40% (n=16) de la mostra afirma que el fet d’obtenir resultats inferiors als companys/es els va afectar emocionalment.

O.E.3 “Indagar en els símptomes dels successos traumàtics que van provocar conseqüències en el èxit acadèmic”.

Els resultats mostren que els símptomes més viscuts a causa del succés traumàtic són: Els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por (n=24).

En relació a l’objectiu general de la investigació:

O.G.1 “Investigar si l’educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l’èxit acadèmic a l’Educació Primària i Secundària”.

Les dades obtingudes determinen que l’EE incideix en l’èxit acadèmic dels subjectes que han viscut esdeveniments traumàtics. Concretament incideix en les competències emocionals relacionades amb l’autonomia emocional.

8.1.4 Discussió en relació al marc teòric

1. Tal com s’exposava en el marc teòric, l’alfabetització emocional és una assignatura pendent en els currículums educatius de qualsevol país amb un bon desenvolupament econòmic (Muchiut, 2018). Per aquest motiu, és pertinent fer èmfasi en la innovació psicopedagògica per donar resposta a les necessitats socials (Muchiut, 2018; Pérez i Filella, 2019), i així afavorir el procés d’ensenyament i aprenentatge de l’alumnat (Granados i Sánchez, 2020). A part d’aquesta mancança, se li suma la falta d’EE per part de la família. En aquest sentit Alzina i Paniello (2017) afirmen que és molt important establir relacions d’aprenentatge emocional entre les famílies i els centres educatius, ja que la família és un factor clau per la satisfacció de les necessitats de l’alumnat, el desenvolupament psicològic i el comportament saludable (Méndez, et al., 2011), per tant, la família actua com a context social i contribueix en el desenvolupament humà i personal (Bisquerra, 2012 citat a Márquez-Cervantes i Gaeta-González, 2017).
2. Tal com exposa Hernández i Alcaraz (2018), en l’èxit acadèmic intervenen quatre dimensions-personal, familiar, social i educativa-. I per donar resposta als successos traumàtics, s’ha de tenir en especial consideració la dimensió personal. En aquesta, les autores afirmen que

és essencial atendre les necessitats l'alumnat, i per fer-ho, s'ha de conèixer si pateix una malaltia o discapacitat, i contemplar la salut mental. A més, també destaca la rellevància del procés maduratiu i les dificultats d'aprenentatge. Essencialment, conclouen que per donar resposta a l'abandonament escolar és primordial la detecció primerenca dels riscos.

3. Seguint a García (2012) citat a Muchiut (2018) es pot destacar que educar des de l'afectivitat i les emocions és molt pertinent pel desenvolupament personal, donat que aquestes competències promouen qualitat de vida. Així doncs, és fonamental per superació dels esdeveniments traumàtics tenir la capacitat de processar els sentiments i atendre'ls, per poder resoldre els conflictes emocionals (Schoeps, et al., 2019). Concretament, seguint Bisquerra (2016) citat a Bisquerra i García (2018), es destaca la rellevància de l'autonomia emocional, ja que mitjançant aquesta es promou l'autoestima, l'automotivació, l'actitud positiva i la resiliència (entre d'altres). En aquest sentit desenvolupar l'autoestima és un element important perquè afavoreix l'adaptació a possibles successos estressants (Kocayörük i Şimşek, 2016; Liu, Wang, Zhou, i Li 2014; Thompson, Wojciak, i Cooley, 2016 citat a Schoeps, et al., 2019).

8.2 Conclusions de la investigació

8.2.1 Conclusions en relació a les preguntes d'investigació

En relació amb la primera pregunta d'investigació:

L'educació emocional és una eina que ajuda a la superació dels successos traumàtics?

La majoria de subjectes no acostumen a rebre EE i això provoca que no siguin emocionalment competents. Això també suposa una limitació en la superació del succés traumàtic, ja que la majoria de persones que no han rebut EE, no l'han pogut superar. Tot i això, generalment quan s'aplica l'EE a la infància i/o adolescència augmenta la superació del trauma.

En relació amb la segona pregunta d'investigació:

L'aplicació de l'educació emocional promou la millora de l'èxit acadèmic?

Els subjectes que no han patit cap succés traumàtic assoleixen estudis superiors amb menys freqüència que els que l'han patit. A més, les persones que assoleixen un nivell d'educació superior –amb la vivència del succés traumàtic on no- han rebut més EE que els que han assolit nivells inferiors.

En relació amb la tercera pregunta d'investigació

Els successos traumàtics influeixen en l'èxit acadèmic?

Els successos traumàtics influeixen significativament en el risc d'abandonament escolar. A més, aquest succés interfereix en els resultats acadèmics, ocasionant que l'alumne es senti malament envers els seus resultats.

En relació amb la quarta pregunta d'investigació:

Quines són les competències emocionals més desenvolupades després de la vivència i superació del succés traumàtic?

La competència emocional més desenvolupada després d'haver patit el succés traumàtic és la de l'autonomia emocional, seguida de les competències socials.

8.2.2 Conclusions en relació als objectius

En relació al primer objectiu específic:

O.E. 1 “Analitzar quines dimensions emocionals s’han vist afectades segons el tipus l’esdeveniment traumàtic”

Les conclusions són les següents:

- Les dimensions més afectades a causa dels esdeveniments traumàtics són: La regulació emocional seguida de consciència per a la vida i el benestar.
- Els esdeveniments traumàtics que han provocat un nivell més baix en les competències emocionals dels individus subjectes d’investigació són: viure al carrer, tenir fam a la infància i l’agressió.
- L’esdeveniment traumàtic que més ha afectat la consciència emocional ha estat, estar a punt d’ofegar-se.
- L’esdeveniment traumàtic que més ha afectat la regulació emocional ha estat l’agressió.
- En relació amb les competències socials, el succés traumàtic que més ha condicionat ha estat el d’haver patit violència masclista.
- Pel que fa a la competència d’autonomia emocional, les dues situacions traumàtiques que han afectat més al seu desenvolupament han estat: el *Bullying* i viure al carrer i tenir fam a la infància.
- Pel que fa a les competències per a la vida i el benestar, l’esdeveniment que més ha afectat el seu desenvolupament ha estat l’amenaça seriosa o mal a un familiar o amic/a íntim/a.

En relació amb el segon objectiu específic:

O.E.2 “Comparar les diferències en l’èxit acadèmic de les persones que se’ls va aplicar -o no -l’educació emocional per a la superació dels successos traumàtics”.

- No es pot afirmar que hi hagi una causa i/o relació directa de millora en l’èxit acadèmic amb l’aplicació de l’EE de les persones que no han patit un esdeveniment traumàtic a la infància o adolescència.
- Es pot afirmar que les persones que han patit un succés traumàtic i han obtingut EE assoleixen un nivell d’ensenyament superior al de les persones que han tingut un succés traumàtic i no han rebut EE
- Els resultats acadèmics de les persones que han patit el succés traumàtic es van veure influenciats a causa de l’esdeveniment.

En relació amb el tercer objectiu específic:

O.E.3 “Indagar en els símptomes dels successos traumàtics que van provocar conseqüències en el èxit acadèmic”

- L’ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por són els símptomes més significatius.

En relació amb l’objectiu general:

O.G.1 *“Investigar si l’educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l’èxit acadèmic a l’educació primària i secundària”.*

- L’EE incideix en l’èxit acadèmic dels subjectes que han viscut esdeveniments traumàtics.
- La competència més desenvolupada de les persones que han viscut un succés traumàtic és l’autonomia emocional.

8.2.3 Conclusions en relació amb la hipòtesi:

H1: Es troben correlacions positives entre l’aplicació de l’educació emocional i l’èxit acadèmic.

- La H1 no es corrobora.

H2: Es troben correlacions positives entre l’aplicació de l’educació emocional i la superació dels successos traumàtics.

- La H2 es corrobora.

8.2.4 Conclusions en relació amb el marc teòric

Les conclusions que es poden extreure prenent de referència el marc teòric de la present investigació són les següents:

1. La manca d’aplicació de l’ EE en l’àmbit educatiu implica falta d’alfabetització en les persones adultes. A més, també influeix en aquesta mancança el context familiar, donat que tampoc proporciona competències emocionals adients per a la vida. Així doncs, és pertinent dur a terme innovacions psicopedagògiques que incloguin la família i l’escola en l’abordatge de l’ EE.
2. S’han de contemplar les quatre dimensions que afecten en l’aprenentatge, però s’ha de donar especial rellevància a la dimensió personal de l’alumnat que ha patit un succés traumàtic a la infància i/o adolescència, per promoure el seu èxit educatiu. Concretament, s’han de contemplar les necessitats de cadascú per minimitzar riscos.
3. Per a la superació dels successos traumàtics és destacable la importància de l’EE perquè promou la qualitat de vida a través del processament dels sentiments i la resolució de conflictes. Una de les competències més rellevants per això en les persones que han patit aquests successos és l’autonomia personal, ja que mitjançant aquesta es duen a terme accions de resiliència.

8.3 Limitacions, suggeriments i propostes de millora

En relació amb les limitacions del present estudi cal destacar que no s’ha pogut aconseguir una mostra representativa de totes les persones d’entre 25 i 49 anys que viuen a Sabadell, per tant, no es poden extrapolar els resultats obtinguts.

Una altra limitació de la investigació ha estat l’administració del qüestionari *online*, donat que això limita l’accessibilitat a grups poblacionals que no estiguin tan alfabetitzats digitalment (50,81% de la mostra correspon al grup 25-30).

Més enllà d’aquesta limitació cal destacar que s’hauria d’haver elaborat una pregunta de filtre al principi del qüestionari per conèixer l’edat del succés

traumàtic, ja que aquesta pregunta es feia en el bloc 2 i es van haver de descartar als subjectes que no van patir l'esdeveniment traumàtic a la infància i/o adolescència. A més, seria pertinent preguntar sobre la causalitat de l'abandonament escolar per poder constatar si va ser fruit del succés acadèmic o altres factors determinants.

Una altra limitació de la recerca, ha estat el temps d'elaboració de la mateixa investigació, i concretament, la temporització de la fase de la recollida de dades, donat que amb més temps s'hauria pogut contactar amb més subjectes.

Com a propostes de millora, tenint en compte els resultats obtinguts, es podrien complementar amb la visió que tenen familiars sobre les competències emocionals de les persones que han patit un succés traumàtic, donat que així es podria conèixer amb més exactitud el nivell assolit, sense ser una percepció exclusiva del mateix subjecte. També es proposa tenir en consideració, amb més exactitud, els factors contextuals que incideixen en l'èxit educatiu, donat que s'han de contemplar tots els factors de risc i de protecció d'aquest.

8.4 Perspectives de futur o prospectiva de la investigació

Aquest estudi mostra la necessitat d'introduir l'EE des de la infància i adolescència per tal que els nens i les nenes puguin desenvolupar competències emocionals, i per tant, poder terme un abordatge positiu dels esdeveniments traumàtics si succeeixen. També evidencia la necessitat d'incorporar l'EE a l'escola per tal d'abordar el procés d'ensenyament i aprenentatge en coherència amb les necessitats reals de l'alumnat, i el seu context, actuant aquesta com un factor protector. Per aquest motiu, de cara a futures investigacions, seria interessant conèixer com s'esdevenen accions de resiliència dels esdeveniments traumàtics relacionats amb el nivell de competències emocionals, així com, conèixer la formació que té el professorat per tractar l'EE i la detecció dels esdeveniments traumàtics de l'alumnat. De manera que del resultat d'aquestes línies d'actuació es podrà disposar, en un futur, de noves fonts d'estudi.

9.REFERENCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ajuntament de Barcelona. (2018). Pla de salut mental de Barcelona 2016-2022. Recuperat de <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/pla-salut-mental-2016-2022-es.pdf>
- Ajuntament de Sabadell. (2018). Estrategia de desarrollo urbano sostenible e integrado. DUSI SABADELL. Recuperat de <http://ca.sabadell.cat/pdf/EDSUSI18.pdf>
- Álvarez, P., i Torras, E. (2016). Comunidades de aprendizaje: actuaciones para el éxito académico y la transformación educativa. *Padres y Maestros/Journal of Parents and Teachers*, (367), 6-10. <https://doi.org/10.14422/pym.i367.y2016.001>
- Alzina, R., i Paniello, S. (2017). Psicología positiva, educación emocional y el programa aulas felices. *Papeles del psicólogo*, 38(1), 58-65. <https://doi.org/10.23923/pap.psicol2017.2822>
- Araqué, N. (2017). La educación emocional en el proceso educativo inicial en Ecuador y España. *UTCiencia" Ciencia y Tecnología al servicio del pueblo"*, 2(3), 150-161. Recuperat de <http://investigacion.utc.edu.ec/revistasutc/index.php/utciencia/article/view/35>.
- Asociació Americana de Psiquiatria. (2013). *Manual diagnóstico y estadístico de transtornos mentales* (5ª ed.). Washington, DC:Autor
- Azuero, Á. E. (2019). Significatividad del marco metodológico en el desarrollo de proyectos de investigación. *Revista Arbitrada Interdisciplinaria Koinonía*, 4(8), 110-127. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7062667>
- Barrahona, M.M., i Moya, M. (2020). Influencia del cerebro en el aprendizaje y las emociones. *Cuadernos de Educación y Desarrollo*, (117).
- Bayón, S. (2019). Una radiografía del abandono escolar temprano en España: Algunas claves para la política educativa en los inicios del siglo XXI. *Revista Complutense de Educación*, 30(1), 35. Recuperat de <https://core.ac.uk/reader/186493950>
- Bisquerra, R. (2003). Educación emocional y competencias básicas para la vida. *Revista De Investigación Educativa*, 21(1), 7-43. Recuperat de <https://revistas.um.es/rie/article/view/99071>
- Bisquerra, R. (2009). *Psicopedagogia de las emociones*. Madrid: Síntesis.
- Bisquerra, R., i Pérez, N. (2007). Las competencias emocionales.Educación XXI, 10, 61-82. Recuperat de <http://e->

spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:EducacionXXI-2007numero10-823/Documento.pdf

Bisquerra, R., Pérez, J. C., i García, E. (2015). *Inteligencia emocional en educación*. Madrid: Síntesis.

Bisquerra, R., i García, E. (2018). La educación emocional requiere formación del profesorado. *Participación educativa*, 5(8), 13-28. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6785338>

Carrillo, J. K., Huertas, J., i Montoya, A. F. (2019). Navegando con mis emociones: creación de una caja de herramientas para la educación emocional en el contexto escolar. Recuperat de <http://hdl.handle.net/11349/14909>

Castro, I. (2018). La ética en investigación para evitar el plagio en las aulas universitarias. *Revista Académica Cunzac*, 1(1), 7-14. Recuperat de <https://www.revistacunzac.com/index.php/revista/article/view/2/58>

Cifuentes, M. (2017). *La influencia de la inteligencia emocional en el rendimiento matemático de alumnos de educación secundaria. Aplicación de un programa de intervención psicopedagógica de educación emocional* (Doctoral dissertation). Recuperat de <http://hdl.handle.net/20.500.12020/286>

Córdoba, L., García P., Luengo, L. M., Vizúete, M., i Feu, S. (2011). Determinantes socioculturales: su relación con el rendimiento académico en alumnos de Enseñanza Secundaria Obligatoria. *Revista de Investigación Educativa*, 29 (1), 83-96. Recuperat de <https://revistas.um.es/rie/article/view/110361>

CORDIS. (2 d'agost de 2019). *Reducir el abandono escolar prematuro en la UE*. CORDIS. Resultados de investigacions de la UE. Recuperat de <https://cordis.europa.eu/project/id/320223/es>

Corral, V., i Díaz, E. (2019). Entender la conducta suicida desde los vínculos de apego inseguro y el trauma infantil. *CienciaAmérica*, 8(1), 48-61. <http://dx.doi.org/10.33210/ca.v8i1.204>.

De la Barra, F. (2013). Trastorno de estrés post traumático en niños y adolescentes. *Revista chilena de pediatría*, 84(1), 7-9. <http://dx.doi.org/10.4067/S0370-41062013000100001>

Extremera, P. N., i Fernández, P. (2016). Inteligencia emocional y educación. Recuperat de <https://books.google.com.mx/books?id=ZGp3CwAAQBAJ&pg=PT3&dq=inteligencia+emocional+antecedentes&hl=es-419&sa=X&ved=0ahUKEwjKnaGqrezUAhUE8IMKHdx0Co4Q6AEILzAC#v=onepage&q=inteligencia%20emocional%20antecedentes&f=false>

Gobierno de España. (2020). La tasa de abandono escolar en España alcanza su nivel más bajo desde que se tienen datos. Recuperat de

<http://www.educacionyfp.gob.es/prensa/actualidad/2020/01/20200128-epaabandono.html#:~:text=Convocatorias-,La%20tasa%20de%20abandono%20escolar%20en%20Espa%C3%B1a%20alcanza%20su%20nivel,desde%20que%20se%20tienen%20datos&text=La%20tasa%20de%20abandono%20escolar%20temprano%20en%20Espa%C3%B1a%20se%20sit%C3%BAa,que%20se%20tienen%20datos%20registrados.>

Goleman, D. (1995). *Inteligencia emocional*. Recuperat de <https://books.google.com.mx/books?id=x8cTlu1rmA4C&printsec=frontcover&dq=daniel+goleman&hl=es-419&sa=X&ved=0ahUKEwj9puWx2eHVAhVEilQKHU84CxEQ6AEIJzAA#v=onepage&q=daniel%20goleman&f=false>

Goleman, D. (1998). *La práctica de la inteligencia emocional*. La tan esperada continuación del best-seller "inteligencia emocional". Recuperat de <http://190.57.147.202:90/xmlui/bitstream/handle/123456789/239/La.practica.de.la.inteligencia.emocional.pdf?sequence=1>

Granados, M., i Sánchez, D. (2020). *La educación emocional en la escuela primaria* (Doctoral dissertation, Universidad Católica de Córdoba). Recuperat de http://pa.bibdigital.uccor.edu.ar/2475/1/TF_Granados_Sanchez.pdf

Hernández M., i Alcaraz, M. (2018). Factores incidentes en el abandono escolar prematuro. *Revista de investigación en educación*, 16(2), 182-195. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6636919>

Jiménez, A. (2012). (12 de desembre de 2020). *Projectes europeus en matèria d'educació*. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. Recuperat de <https://www.aqu.cat/el-butlleti/butlleti-61>

Jimeno, M. (2016). Experiencias traumáticas en la infancia y su influencia sobre el desarrollo afectivo-social y la memoria autobiográfica en adolescentes institucionalizados comparación con un grupo de control. Recuperat de <http://hdl.handle.net/10578/8674>

Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad. (2013). *BOE núm. 106* 53-55.

Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de protección de datos personales y garantía de derechos digitales. (2018). *BOE, núm. 294*, 119788-119857.

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 5422. 16 de juliol de 2009.

López, P., i Fachelli, S. (2016). La encuesta. *Metodología de la investigación social cuantitativa*. Recuperat de https://ddd.uab.cat/pub/caplli/2016/163567/metinvsocua_a2016_cap2-3.pdf

- Márquez, M. C., i Gaeta, M. L. (2017). Desarrollo de competencias emocionales en pre-adolescentes: el papel de padres y docentes. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 20(2), 221-235. Recuperat de <https://www.redalyc.org/pdf/2170/217050478015.pdf>
- Martín, S. (2019). Educación emocional como herramienta de respuesta al abandono educativo temprano: propuesta de formación al profesorado. Recuperat de <http://uvadoc.uva.es/handle/10324/39763>
- Méndez, I., i Cerezo, F. (2018). La repetición escolar en educación secundaria y factores de riesgo asociados. *Educación XXI*, 21(1), 41-62. Recuperat de <http://revistas.uned.es/index.php/educacionXX1/article/view/20172>
- Méndez, V., Louro, I., i Bayarre, H. (2011). Caracterización de la salud familiar en familias de niños con éxito escolar. *Revista Cubana de Medicina General Integral*, 27(1), 1-9. Recuperat de http://scielo.sld.cu/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0864-21252011000100001
- Mendoza, S., Márquez, O., Veytia, M., Ramos L.E., i Orozco R. (2017). Eventos potencialmente traumáticos y sintomatología postraumática en una muestra de estudiantes del Estado de México. *Salud Publica Mex* 2017; 59:665-674. <https://doi.org/10.21149/8716>
- Morales, M. I., i López, E. (2009). Inteligencia emocional y rendimiento escolar: estado actual de la cuestión. *Revista Latinoamericana de psicología*, 41(1), 69-79. Recuperat de <https://psycnet.apa.org/record/2009-06905-005>
- Morente, A., Guiu, G., Castells, R., i Escoda, N. (2017). Análisis de la relación entre competencias emocionales, autoestima, clima de aula, rendimiento académico y nivel de bienestar en educación primaria. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 28(1), 8-18. Recuperat de <https://www.redalyc.org/pdf/3382/338252055002.pdf>
- Muchiut, Á. F. (2018). Educación emocional, una deuda pendiente en nuestros salones de jardín de infantes. *Revista de Educación*, (14), 137-152. Recuperat de https://fh.mdp.edu.ar/revistas/index.php/r_educ/article/view/2631
- OCDE (2015). PISA 2015. Assessment and analytical framework. Science, reading, mathematic and financial literacy. Recueprat de https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-assessment-and-analytical-framework/pisa-2015-financial-literacy-framework_9789264281820-6-en#page1
- OCDE (2016), *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators*, OECD Publishing, París. <https://doi.org/10.1787/9789264261488-en>

- Pereda, N., Forns, M., i Abad, J. (2013). Prevalencia de acontecimientos potencialmente traumáticos en universitarios españoles. *Manuales de psicología*, 29(1), 178-186. <http://dx.doi.org/10.6018/analesps.29.1.124921>
- Pérez, N., Bisquerra, R., Filella, G. R., i Soldevila, A. (2010). Construcción del cuestionario de desarrollo emocional de adultos (QDE-A). *Revista Española de Orientación y psicopedagogía*, 21(2), pp.367-379. Recuperat de <https://www.redalyc.org/pdf/3382/338230785017.pdf>
- Pérez, N., i Filella, G. (2019). Educación emocional para el desarrollo de competencias emocionales en niños y adolescentes. *Praxis & Saber*, 10(24), 23-44. Recuperat de <http://www.scielo.org.co/pdf/prasa/v10n24/2216-0159-prasa-10-24-23.pdf>
- Pérez, N., i Filella, G. (2019). Educación emocional para el desarrollo de competencias emocionales en niños y adolescentes. *Praxis i Saber*, 10(24), 23-44. Recuperat de <http://www.scielo.org.co/pdf/prasa/v10n24/2216-0159-prasa-10-24-23.pdf>
- Pérez, C., Vicente, B., Zlotnick, C., Kohn, R., Johnson, J., Valdivia, S., i Rioseco, P. (2009). Estudio epidemiológico de sucesos traumáticos, trastorno de estrés post-traumático y otros trastornos psiquiátricos en una muestra representativa de Chile. *Salud mental*, 32(2), 145-153. Recuperat de <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2990643/#R3>
- Portillo, M. C. (2017). Educación por habilidades: Perspectivas y retos para el sistema educativo. *Revista Educación*, 41(2), 118-130. <http://dx.doi.org/10.15517/revedu.v41i2.21719>
- Principios éticos de la investigación y su aplicación. (11 de Gener de 2020). *Revista Médica Hondureña*, Vol. 80, Nº 2. Recuperat de <http://www.bvs.hn/RMH/pdf/2012/pdf/Vol80-2-2012-9.pdf>
- Rodríguez, D. (2018) El projecte d'investigació. UOC. Recuperat de http://materials.cv.uoc.edu/daisy/Materials/PID_00259400/pdf/PID_00259400.pdf
- Romero, E., i Hernández, M. (2019). Análisis de las causas endógenas y exógenas del abandono escolar temprano: una investigación cualitativa. *Educación XX1*, 22(1), 263-293. <https://doi.org/10.5944/educxx1.21351>
- Romero, J. (2020). *Trastorno por estrés postraumático y su influencia en el rendimiento académico* (Bachelor's thesis, Babahoyo: UTB, 2020). Recuperat de: <http://dspace.utb.edu.ec/handle/49000/7845>
- Sandoval, C., i López, O. (2017). Educación, psicología y coaching: un entramado positivo. *Educatio Siglo XXI*, 35(1), 145-164. <https://doi.org/10.6018/i/286261>
- Sanz, R., Serrano, Ángela, i González, A. (2020). PISA: el precio pedagógico de una evaluación internacional. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, 22(1), 1 - 13. <https://doi.org/10.24320/redie.2020.22.e22.2673>

- Schoeps, K., Tamarit, A., González, R., i Montoya-Castilla, I. (2019). Competencias emocionales y autoestima en la adolescencia: impacto sobre el ajuste psicológico. Recuperat de http://193.147.134.18/bitstream/11000/4971/1/07_3.pdf
- Serrano, A., Sevilla, D., i Hawrylak, M. (2017). La educación emocional en la infancia: una estrategia inclusiva. *Aula abierta*, 46, 73-82. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6060627>
- Suberviola, I. (2018) Autopercepción del profesorado de los Programas de Currículo Adaptado sobre la formación y designación docente de estas aulas. *Investigación en la escuela*, 94, 63-78. Recuperat de <https://idus.us.es/handle/11441/76331>
- Suberviola, I. (2020). Aspectos básicos sobre el concepto y puesta en práctica de la coeducación emocional. *Foro de Educación*, 18(1). <https://doi.org/10.14516/fde.682>
- UNESCO. (2016). *La educación al servicio de los pueblos y el planeta: creación de futuros sostenibles para todos*. Informe de Seguimiento de la Educación en el mundo. París: UNESCO. Recuperat de <https://es.unesco.org/gem-report/node/1279>
- Valenzuela, A. D., i Portillo, S. A. (2018). La inteligencia emocional en educación primaria y su relación con el rendimiento académico. *Revista Electrónica Educare*, 22(3), 228-242. <http://dx.doi.org/10.15359/ree.22-3.11>
- Villacis Tobar, I. E. (2020). *Traumas infantiles y las consecuencias en la salud psicológica de un adulto* (Bachelor's thesis, Babahoyo: UTB, 2020). Recuperat de <http://dspace.utb.edu.ec/handle/49000/8125>
- Villafañe, A., Milanesio, M.S., Marcellino, C. M., Amodei, C. (2003). La evaluación del Transtorno por estrés postraumático: Aproximación a las propiedades psicométricas de la escala de trauma de Davidson. Facultad de psicología: Universidad Nacional de Córdoba. Recuperat de <https://biadmin.cibersam.es/Intranet/Ficheros/GetFichero.aspx?FileName=TQ.pdf>

10. Annexos

Annex 1: Consentiment informat

A continuació es presenta el Treball de Fi de Màster (TFM) el qual té l'objectiu de investigar si l'EE influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l'èxit acadèmic a l'educació primària i secundària.

Abans d'iniciar el qüestionari recordar-vos que:

- Les dades personals que es recullen són confidencials
- Les dades només es fan servir per a la realització del TFM amb una finalitat docent o de recerca i sense ànim de lucre
- No es comunicaran les dades a tercers (és a dir, a ningú que no siguin els participants de l'estudi)

Vostè té dret a:

- Consultar de quines dades personals disposem
- Modificar les dades personals de les que disposem, si no són exactes
- Sol·licitar que no tractem les dades personals amb algunes finalitats concretes
- Retirar el consentiment en qualsevol moment
- Sol·licitar que s'eliminin les dades personals
- Sol·licitar que es limini el tractament de les dades personals
- Sol·licitar que se'ls hi entregui la informació de què disposem en un format informàtic
- Presentar una reclamació davant de l'autoritat competent (www.aepd.es)

Si vostè accepta participar en la investigació feu click aquí:

Annex 2: Relació entre els objectius i els ítems del qüestionari.

Relació dels objectius de la investigació amb les preguntes del qüestionari

Objectiu general	Objectius específic	Pregunta
O.G.1 Investigar si l'educació emocional influeix significativament en la superació dels successos traumàtics i en l'èxit acadèmic a l'Educació Primària i Secundària.	O.E 1 Analitzar quines dimensions emocionals s'han vist afectades segons el tipus d'esdeveniment traumàtic (Aquestes són: Consciència emocional, regulació emocional, autonomia emocional, competències socials i competències per a la vida i el benestar. Són les que contempla el QDE-A)	2.1-2.13; 4.5
	O.E.2-Comparar les diferències en l'èxit acadèmic de les persones que se'ls va aplicar -o no - l'educació emocional per a la superació dels successos traumàtics.	1.5; 2.1;2.2; 3.1-3.6; 4.1-4.4
	O.E.3 Indagar en els símptomes dels successos traumàtics que van provocar conseqüències en el èxit acadèmic.	2.13; 2.14;2.15;2.16; 3.1-3.5

Nota: Elaboració pròpia.

Annex 3: Link del qüestionari

Per accedir al qüestionari feu clic en el següent enllaç:
<https://forms.gle/j6AhhCSxa4mfH1NY8>

Annex 4: Taules d'anàlisi de dades

Relació entre la tipologia de succés traumàtic i l'assoliment de competències emocionals.

Succés traumàtic	Nº de subjectes (n= 57)	Assoliment de competències emocionals (1-10)										Mitjana general	
		Connexió	Regulació	Comp. social	Autonomia	Com. vida	Connexió	Regulació	Comp. social	Autonomia	Com. vida		
		Mitjana	Desv. Estan	Mitjana	Desv. Estan	Mitjana	Desv. Estan	Mitjana	Desv. Estan	Mitjana	Desv. Estan	Mitjana	Desv. Estan
Accident de cotxe, tren o avió	3	6,78	2,92	6,37	0,88	6,03	2,34	8,35	1,71	6,83	2,43	6,87	
Accident industrial o de treball dels pare/mare/germans/avis	0												
Pèrdua de la llar per incendi	0												
Pèrdua de la llar o d'un familiar per inundacions	0												
Pèrdua de la llar o d'un familiar per un huracà	0												
Pèrdua de la llar d'un familiar per un terratrèmol	0												
Amenaça seriosa o mal a un familiar o amic/a íntim/a.	5	7,25	2,07	4,11	3,53	5,93	1,66	6,82	2,26	5,77	1,71	5,97	
Mort inesperada d'un familiar o amic/a íntim/a	21	6,69	2,22	5,98	2,77	6,04	2,38	6,46	2,57	6,35	2,63	6,30	
Estar a punt d'ofegar-se	3	5,23	1,63	5,61	2,39	5,51	1,48	6,19	2,54	6,33	2,47	5,77	
Abús físic	9	6,46	1,81	6,07	2,67	6,24	2,50	6,91	2,28	6,66	2,36	6,46	
Patir greus cremades	0												
Ser pres com a ostatge	0												
Combat	0												
Agressió	7	7,08	1,40	4,53	2,94	5,85	2,5	6,83	1,64	5,40	2,02	5,93	
Violació	5	7,20	2,71	5,81	3,20	6,46	2,46	6,66	3,28	6,71	2,72	6,55	
Incest	1	5,28	-	7,41	-	6	-	6,85	-	7,55	-	6,61	
Segrest	0												
Altra situació: Violència masclista	1	7,2	-	4,54	-	5,38	-	8	-	6	-	6,22	
Altra situació: Viure a prop de la drogadicció	1	7	-	4,33	-	6,61	-	8,28	-	6,88	-	6,62	
Altra situació: Viure al carrer i tenir fam a la infància	1	6,57	-	5,25	-	5,15	-	5,28	-	7,44	-	5,93	

Succés traumàtic	Nº de subjectes (n=57)	Assoliment de competències emocionals (1-10)										Mitjana general
		Consciència emocional	Regulació emocional	Autonomia emocional	Competències socials	Competències per a la vida i el benestar	Consciència emocional	Regulació emocional	Autonomia emocional	Competències socials	Competències per a la vida i el benestar	
Altra situació: Abandonament progenitor	1	6,28	-	6,75	-	6,38	-	6,28	-	5,85	-	6,30
Altra situació: Bullying	2	6,50	1,51	5,45	3,12	6,00	-	5,28	1,81	7,05	1,96	6,05
Mitjana global segons dimensió de les competències emocionals.		6,57		5,14		5,96		6,77		6,52		

Nota: Elaboració pròpia.

Dimensions emocionals més significatives de les persones que han superat el succés traumàtic

Edat	Assoliment de competències emocionals de les persones que han patit un succés traumàtic i l'han superat													
	Consciència emocional			Regulació emocional			Autonomia emocional			Competències socials			Competències per a la vida i el benestar	
	Mitjana	Desviació estàndard		Mitjana	Desviació estàndard		Mitjana	Desviació estàndard		Mitjana	Desviació estàndard		Mitjana	Desviació estàndard
25-30 (n=20)	6,92	2,17		5,14	2,91		6,41	2,45		6,05	2,38		5,82	2,58
31-36 (n=5)	6,31	2,42		6,10	2,51		7	2,61		5,66	1,86		6,4	2,26
37-41 (n=5)	6,85	1,91		5,7	2,37		6,89	1,89		8,50	2,30		6,33	2,20
42-49 (n=2)	5,78	1,11		5,16	2,59		7,14	1,41		5,84	2,60		5,40	1,88
Mitjana Global	6,46	1,90		5,52	2,59		6,86	2,09		6,51	2,28		5,98	2,23

Nota: Elaboració pròpia.

Especificació de la tipologia de succés traumàtic, amb la superació d'aquest segons l'aplicació –o no- de l'educació emocional

Edat	Tipus de succés traumàtic		Superació succés traumàtic (N)				Competències emocionals (Mitjana)	
	Intencionat	No intencionat	Si		No		Si EE	No EE
			Amb EE	Sen se EE	Amb EE	Sen se EE		
25-30 (N=32; 2 valor perdut)		1				1		6,52
	31		4	15	4	9	6,40	5,85
31-36 (N=6; 2 valor perdut)		1	1				6,91	
	5			5				5,76
37-41 (N=6; 1 valor perdut)	6		2	4			5,46	6,20
42-49 (N=2; 9 valor perdut)	2		1	1			6,66	5,66
Mitjana total							6,35	5,99

Nota: Elaboració pròpia.

Relació entre el nivell d'estudis assolit, els resultats acadèmics de les persones que han patit successos traumàtics i se'ls ha aplicat –o no- l'educació emocional

Edat	Nivell d'estudis assolit	Resultats acadèmics				Factors protectors (apl. EE)				Recepció EE					
		Afect. Resultats acadèm.		Resultats inferiors i emoció		Abandonament escolar		Professors Família		Clima aula Escola		Família			
		Si	No	Si	No	Si	No	Si	No	Si	No	Si	No	Si	No
25-30 (n=26)	Sen se trauma	0	2	1	1	3									
	Amb Trauma	1	6	1	1	7	15	19	1	1	6	1	1	6	9
31-36 (n=34)	Sen se trauma			0	1										
	Amb Trauma			0	0										

Edat		Nivell d'estudis assolit						Resultats acadèmics						Factors protectors (apl. EE)				Recepció EE					
		PRIMÀRIA	ESO	CFGM/CFGS	DIP/GRAU	LLIC/MAST	DOCTORAT	Afect. Resultats acadèm.	Resultats inferiors i emoció	Abandonament escolar	Professo	Família	Clima aula	Escola	Família	Si	No	Si	No				
3-6	Sen-se trauma (n=8)	0	0	5	1	2																	
	Am b trauma (n=8)	0	2	2	3	1	3	5	0	7	2	5	6	1	4	2	2	5	2	1	6	3	4
3-7	Sen-se trauma (n=5)	1	1	3	0	0																	
	Am b trauma (n=7)	0	0	1	2	4	1	1	4	1	2	0	3	9	0	1	1	8	1	1	8	3	6
4-9	Sen-se trauma (n=19)	3	4	5	5	2																	
	Am b trauma (n=11)	1	2	3	4	1	5	2	3	6	5	3	5	4	1	2	4	4	1	8	2	7	

Nota: Elaboració pròpia.

Aplicació de l'educació emocional i l'èxit acadèmic dels subjectes que han viscut –o no- l'esdeveniment traumàtic

E.E		PRIMARIA (n= 7)		ESO (n=15)		CFGM/CFGs (n=42)		DIP/GRAU (n= 34)		LLIC/MAST (n= 23)		DOCT (n=1)	
		Si esdev. traumàtic (n=3)		No esdev. traumàtic (n=4)		Si esdev. Traumàtic (n=9)		No esdev. Traumàtic (n=16)		Si esdev. Traumàtic (n=15)		No esdev. Traumàtic (n=8)	
Si	Escola	2	4	3	5	9	15	13	14	13	7	1	0
	%	2%	3%	2%	4%	7%	12%	11%	12%	11%	6%	1%	0%
	Família	1	2	1	1	0	1	2	0	2	1	1	0
	%	1%	2%	1%	1%	0%	1%	2%	0%	2%	1%	1%	0%
No	Escola	1	0	6	1	8	9	5	3	3	2	0	0
	%	1%	0%	5%	1%	7%	7%	4%	2%	2%	2%	0%	0%
	Família	2	2	8	5	15	23	13	18	14	8	0	0
	%	2%	2%	7%	4%	12%	19%	11%	15%	11%	7%	0%	0%

Nota: Elaboració pròpia.

Tipologia de símptomes derivats dels successos traumàtics i conseqüències en l'èxit acadèmic segons l'edat

Nivell d'estudis assolit	PRIMÀRIA	ESO	CFGM/CFGs	GRAU/DIP	LLICENCIAT	DOCTORAT
Malsos sobre l'esdeveniment o en relació amb el tema.		2	4 1	1 5	2	4 1 1
Actuar com si estigués de nou en la mateixa situació		1	1 1	1 1	3	
Estar nerviós/a o fàcilment espantat/ada		1	3 1	1 3	2	3 1 1 1
Sentir com si hagués de romandre en guàrdia.		2	2 1	1 4	1	1 1 1
Dificultat per dormir		2	4 1	1 1 5	1	2 1 1

Nivell d'estudis assolit	PRIMÀRIA	ESO	CFGM/CFGS	GRAU/DIP	LLICENCIATURA	DOCTORAT
Problemes de concentració		3	1 1	1 5	1	1
Experimentar menys sentiments cap a les persones les quals normalment té afecte			2 1	2	3	1
Pèrdua d'interès/plaer en coses que abans de l'esdeveniment tenien importància per vostè			1 1	1 3	1 1	1
Sentir-se avergonyit d'estar viu després de l'esdeveniment		1	1	1	1	2
Evitar fer alguna cosa que el recordi a l'esdeveniment		1	4 1	1 5	1	2
Evitar pensaments o sentiments associats amb l'esdeveniment		2	5 1	2	2	3 1
Tenir imatges doloroses i records recurrents de l'esdeveniment		2	4 2	1 1 3	2	2
Els records li produeixen ansietat, tristesa, empipament, irritabilitat o por		3	5 1	1 1 4	1	5 1
No poder recordar una part important de l'esdeveniment.		2	5	1 1 1	3	1
Sentir pessimisme sobre el futur, però			3 1	1 3	1	1

Nivell d'estudis assolit	PRIMÀRIA	ESO	CFGM/CFGS	GRAU/DIP	LLICENCIATURA	DOCTORAT
no el sentia abans de l'esdeveniment						
Sentir-se més irritable, o fàcilment molestat, o va tenir atacs d'empipament que no tenia abans de l'esdeveniment		2	3 1	1 2	1	1
Experimentar símptomes físics quan s'exposa al record: sudoració, tremolor, palpitations, nàusees, respiració accelerada, mareig		1	1 1 1	1 2	2	1 1
Sentir-se distanciat o allunyat de la gent			4 1	1 4	1	1 1

25-30 anys
 31-36 anys
 37-41 anys
 41-49 anys

Nota: Elaboració pròpia.